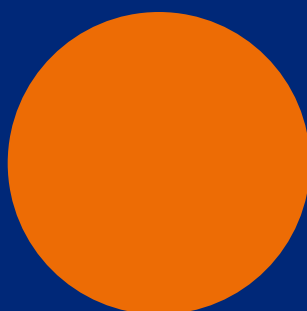
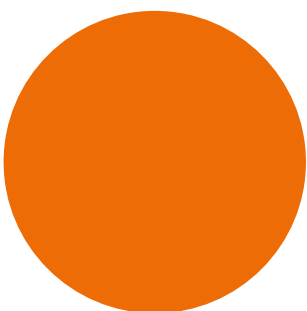
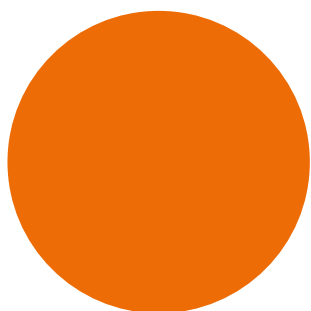
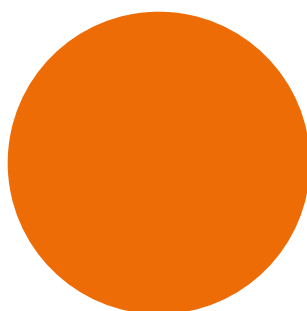
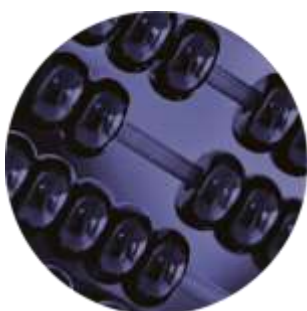
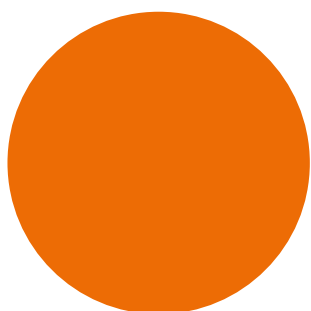

Rapportages Nibud ten behoefte

Onderzoek Armoedebeleid gemeente Drimmelen

Inhoud

1. INLEIDING	5
1.1 Centrale vraag	5
1.2 Kern minima-effectrapportage	6
2. ONDERZOEKSMETHODE: BEGROTINGEN	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Inkomsten	9
2.3 De uitgaven	10
2.4 Minimabeleid	13
3. RESULTATEN	14
3.1 Financiële situatie per huishoudtype	16
3.2 Armoedeval	19
4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	23
4.1 Algemene aanbevelingen	23
4.2 Aanbevelingen voor de gemeente Drimmelen	24
BIJLAGE 1: UITGANGSPUNTEN BIJ BEREKENINGEN LOKAAL MINIMABELEID	29
BIJLAGE 2: DE UITGAVEN	35
BIJLAGE 3: BEGROTINGEN	39
VERWACHTE VERANDERINGEN VOOR MINIMA IN 2017	48
Belangrijkste wijzigingen 2016-2017	48
Koopkrachtverandering 2016-2017	50
Meer financiële middelen voor armoedebestrijding	51
VERGELIJKING GEMEENTEN BIJ DEZELFDE HUUR EN LOKALE LASTEN	53
Inleiding	53
Resultaten	55
Situatie zonder lokaal minimabeleid	62

Minima-effectrapportage gemeente Drimmelen 2016

De invloed van landelijke en gemeentelijke
maatregelen op de financiële positie
van inwoners met lage inkomens

Minima-effectrapportage gemeente Drimmelen

1. Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwijtschelden van gemeentelijke heffingen en/of door bijzondere bijstand. Het is echter niet altijd direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens. Dit rapport brengt dat in kaart.

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Drimmelen?

Het doel van dit onderzoek is:

- inzicht te geven in de koopkracht van de armste groepen in de gemeente.
- inzichtelijk maken welke groepen huishoudens in de gemeente goed profiteren van de verschillende (landelijke en lokale) inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder goed.
- eventuele armoedevallen in kaart brengen.

De resultaten van de effectrapportage kunnen als basis dienen voor de verdere ontwikkeling van het minima-beleid van de gemeente Drimmelen.

1.2 Kern minima-effectrapportage

Huishoudtypen

In deze minima-effectrapportage wordt voor zeven verschillende huishoudtypen de koopkracht inzichtelijk gemaakt:

- Een alleenstaande onder de AOW gerechtigde leeftijd;
- Een eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
- Een eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
- Een paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
- Een paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
- Een ouder paar (AOW-gerechtigd);
- Een oudere alleenstaande (AOW-gerechtigd) met een zorgvraag (zie kader)

Profiel van de alleenstaande oudere met zorgvraag

- Herstellende van herseninfarct
- Hartklachten
- Natriumbeperkt dieet
- Bril
- Gehoorapparaat
- Rollator
- Een medicijn dat door (aanvullend) zorgverzekering vergoed wordt
- Lichte vorm van incontinentie
- Maakt gebruik van tafeltje-dek-je
- 3 uur huishoudelijke verzorging per week
- 14 uur persoonlijke verzorging per week
- 4 uur verpleging per week
- Personenalarmering
- Gebruik belbus/collectief vervoer
- Woningaanpassing (drempels weg, verhoogde wc)

Dit profiel is een illustratie van hoe de situatie van iemand met een zorgvraag eruit kan zien. De lokale regelingen en voorzieningen die hierbij een rol spelen, zijn ook van toepassing in situaties met andere zorgvragen.

Effect van landelijke en gemeentelijke regelingen

De rapportage laat zien welke effecten de landelijke en gemeentelijke maatregelen hebben op de koopkracht van de huishoudtypen bij verschillende inkomensniveaus.

Drie inkomensniveaus

In deze rapportage worden op drie inkomensniveaus berekeningen gemaakt voor de betreffende voorbeeldhuishoudens:

- het toepasselijk minimum inkomen: bijstand of een AOW-uitkering¹;
- 110% van de geldende bijstandsnorm²;
- 120% van de geldende bijstandsnorm.

Met bijstandsnorm wordt in deze rapportage bedoeld de norm op grond van de Participatiewet, artikel 5 lid 1 sub c.

Armoedeval

Het kan vóórkomen dat een huishouden **met een hoger netto inkomen minder overhoudt** dan een huishouden met een lager netto inkomen. Dit wordt armoedeval genoemd. Dit ontstaat doordat huishoudens met een hoger inkomen, geen recht meer kunnen hebben op inkomensondersteunende regelingen. Zij missen financiële tegemoetkomingen, waar ze bij een lager inkomen wel recht op hebben. Het hogere netto inkomen kan het wegvallen van die regelingen dan niet opvangen.

Bij huishoudens boven de pensioengerechtigde leeftijd wordt officieel niet gesproken van een armoedeval, omdat ze gewoonlijk niet uitstromen van een uitkering naar betaald werk. Toch kan er bij hen ook sprake zijn van een geringere bestedingsmogelijkheid bij een hoger inkomen. Voor het gemak wordt dit ook als armoedeval aangemerkt.

Dit rapport maakt eventuele armoedevallen inzichtelijk.

¹ Voor een alleenstaande onder de AOW-leeftijd is dit gelijk aan 70% van het wettelijk minimumloon. Voor een alleenstaande vanaf de AOW-leeftijd is dit gelijk aan de hoogte van de AOW.

² Bij 110% en 120% van het netto minimum inkomen vermenigvuldigen we de toepasselijke bijstandsnorm met respectievelijk 1,1 en 1,2.

2. Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van **begrotingen**. Hierin zijn de **inkomsten en uitgaven** van de huishoudens af te lezen.

Hierbij hanteren we een aantal uitgangspunten:

- **De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn gemiddelden.**
In werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft. Wel wordt duidelijk in hoeverre een bepaald type huishouden in het algemeen een sluitende begroting heeft.
- **Bij de begrotingen wordt geen rekening gehouden met schulden.**
Hier valt namelijk niets algemeen over te zeggen. Schulden komen echter vaak voor onder mensen met lage inkomens.
- **Alle begrotingen zijn maandbegrotingen.**
De inkomsten en uitgaven zijn omgerekend naar gemiddelde maandbedragen. In de praktijk kunnen er verschillen zijn tussen de maanden van het jaar. Vakantiegeld wordt bijvoorbeeld één keer per jaar uitgekeerd. In deze rapportage wordt dit uitgedrukt in een maandelijks bedrag. Het inkomen is dan ook in iedere begroting een vast gegeven.

2.2 Inkomsten

Voor elk van de zeven huishoudens worden begrotingen gemaakt op drie inkomensniveaus: 100, 110 en 120% van het toepasselijk minimum inkomen (bijstand of AOW).

Besteedbaar inkomen

We gaan uit van het totaal **besteedbaar maandinkomen**. Dit omvat naast het netto inkomen alle landelijke toeslagen en tegemoetkomingen waar een huishouden recht op heeft. Deze staan beschreven in het kader. Op welke tegemoetkomingen een huishouden recht heeft, verschilt per huishoudtype.

Besteedbaar inkomen
(excl. gemeentelijke tegemoetkomingen)
Netto inkomen (incl. kortingen)
Zorgtoeslag
Huurtoeslag
Kinderbijslag
Kindgebonden budget
Kinderopvangtoeslag
Teruggaaf specifieke zorgkosten

Het netto inkomen is inclusief vakantietoeslag en de heffingskortingen, zoals de algemene heffingskorting, de (alleenstaande) ouderenkorting, de arbeidskorting en de inkomensafhankelijke combinatiekorting.

Uitgangspunten m.b.t. de inkomsten

In de begrotingen is een aantal uitgangspunten gehanteerd:

- Er is geen rekening gehouden met het eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit.
- Huishoudens vragen alle kortingen en landelijke toeslagen waar ze recht op hebben ook daadwerkelijk aan.

Recht op regelingen voor alleenstaande ouders

De gemeentelijke regelingen in de gemeente Drimmelen lopen tot 120% van het toepasselijk minimum. Voor alleenstaande ouders wordt de draagkrachtnorm vastgesteld op 70% van de gehuwdennorm. Deze uitkomst wordt vervolgens vermenigvuldigd met 1,2 om vast te stellen tot welk inkomen alleenstaande ouders in de gemeente Drimmelen recht hebben op de gemeentelijke regelingen.

2.3 De uitgaven

Uitgavensoorten

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud drie soorten noodzakelijke uitgaven:

- **Vaste lasten**
Dit zijn periodiek terugkerende uitgaven, waarbij het bedrag veelal elke periode hetzelfde is. Vaak is er een contract afgesloten voor deze uitgaven.
- **Reserveringsuitgaven**
Dit zijn uitgaven die niet iedere maand terugkomen. De bedragen voor de verschillende reserveringsuitgaven zou een huishouden in principe maandelijks opzij moeten zetten om deze onregelmatige uitgaven direct te kunnen betalen.
- **Huishoudelijke uitgaven**
Dit zijn regelmatig terugkerende uitgaven, waarvan het bedrag per keer (per aankoopbeurt) verschilt.

De kaders hieronder geven weer welke uitgavenposten onder elk van de categorieën (vaste lasten, reserveringsuitgaven, huishoudelijke uitgaven) vallen.

Vaste lasten Huur Energie Gas Elektriciteit Water Gemeentelijke heffingen Waterschapsheffingen Telefoon, televisie, internet Verzekeringen Zorgverzekering: basis Zorgverzekering: aanvullend Overige verzekeringen Onderwijs Kinderopvang Bankkosten Vervoer
--

Reserveringsuitgaven Kleding en schoenen Inventaris Onderhoud huis en tuin Eigen risico Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen
--

Huishoudelijke uitgaven Voeding Was- en schoonmaakmiddelen Persoonlijke verzorging Huishoudelijke dienstverlening
--

Basispakket en restpakket

De uitgavenkant van de begroting vullen we in volgens de methode van het basispakket en het restpakket:

- Het **basispakket**: alle uitgaven die als noodzakelijk kunnen worden beschouwd. Deze zijn onder te verdelen in vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven (zie paragraaf 2.2).
- Het **restpakket**: het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan. Dit bedrag is bestemd voor de meer vrije bestedingen. De uitgaven in het restpakket worden in twee delen gesplitst:
 - uitgaven voor sociale participatie;
 - overige uitgaven.

Het kader hieronder beschrijft welke uitgaven in het restpakket zijn opgenomen.

<p>Uitgaven in het restpakket</p> <p>Uitgaven aan sociale participatie</p> <ul style="list-style-type: none">- Contributies en abonnementen- Bezoek ontvangen- Op bezoek gaan- Vrijetijdsuitgaven (vakantie, uitgaan)- Vervoer <p>Overige uitgaven restpakket</p> <ul style="list-style-type: none">- Kosten woon-werkverkeer- Zakgeld voor de kinderen- Kosten huisdier

Hoewel de uitgaven aan sociale participatie in de begroting als meer 'vrije bestedingen' worden weergegeven, zijn er veel gemeenten die de mogelijkheid tot sociale participatie als noodzakelijk beschouwen. In veel gemeenten is sociale participatie dan ook op de een of andere manier onderdeel van het minimabeleid. Door de uitgavenpost 'sociale participatie' apart in de begroting weer te geven, wordt zichtbaar of er voldoende financiële ruimte hier voor is.

In bijlage 2 staan de uitgangspunten en de samenstelling van het basis- en het restpakket beschreven. Het basispakket en het restpakket zijn op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen.

Uitgangspunten m.b.t. de uitgaven

In de begrotingen zijn een aantal uitgangspunten gehanteerd:

- Er wordt gerekend met **minimale bedragen** die huishoudens nodig hebben om deze uitgaven te kunnen betalen.
- Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen **moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven**. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is individuele bijzondere bijstand mogelijk. Individuele bijzondere bijstand is het vangnet door dergelijke kostenposten, maar is niet in de begrotingen opgenomen, omdat dit afhankelijk is van de persoonlijke situatie.
- Er wordt van uitgegaan dat alle huishoudens in een **huurwoning** leven. De huur vormt in de meeste huishoudens de hoogste uitgave op de begroting.
- Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van **lokale tarieven**. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor de huur, de heffingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal.
- De kosten van het restpakket nemen toe, naarmate het inkomen stijgt. Dit komt door:
 - **hogere reiskosten**
Iemand met een inkomen (net) boven het sociaal minimum zal een (laagbetaalde) baan hebben en kosten voor woon-werkverkeer maken. Soms worden deze kosten door de werkgever vergoed, maar in deze rapportage wordt daar niet van uitgegaan.
 - **het wegvallen van gemeentelijke tegemoetkomingen**
De kosten voor participatie verminderen met het bedrag dat de gemeente hiervoor beschikbaar stelt. Vanaf 120% van het sociaal minimum heeft men in de gemeente Drimmelen geen recht meer op tegemoetkoming uit de participatieregeling voor schoolgaande kinderen.

2.4 Minimabeleid

In de begrotingen is rekening gehouden met diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning van minima.

Zo zijn de landelijke heffingskortingen en toeslagen, de kinderbijslag en de teruggaaf specifieke zorgkosten (zie paragraaf 2.2) in de berekeningen meegenomen. Daarnaast is er in de begrotingen rekening gehouden met de volgende lokale regelingen:

- kwijtschelding van lokale lasten
- de collectieve zorgverzekering
- de vergoeding via Stichting Leergeld
- de regeling Maatwerkvoorziening financiële tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten
- de Huishoudelijke Hulp Toelage en de financiële tegemoetkoming voor huishoudelijke hulp
- de individuele inkomenstoelage

Niet alle huishoudtypen hebben recht op dezelfde vergoedingen vanuit het lokaal minimabeleid. In bijlage 1 staat beschreven welke aannames en uitgangspunten zijn gehanteerd in de berekeningen.

Individuele bijzondere bijstand

De gemeente Drimmelen verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Op 100% van de geldende bijstandsnorm is er geen sprake van draagkracht; boven 100% van de norm wordt 35% van het meerkomen als draagkracht beschouwd.

De individuele bijzondere bijstand wordt in dit onderzoek niet meegenomen omdat deze sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie. Een uitzondering is het huishoudtype 'alleenstaande oudere met een zorgvraag'. Bij dit huishoudtype gaan we uit van een aantal veronderstellingen (zie paragraaf 1.2). Indien voor een of meer van deze voorzieningen individuele bijzondere bijstand kan worden aangevraagd, wordt dit meegenomen in de begroting. Overige verstrekkingen vanuit de individuele bijzondere bijstand worden, net als bij de andere huishoudtypen, niet meegenomen.

3. Resultaten

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van het onderzoek. Eerst komen de verschillen tussen de huishoudtypen in de gemeente Drimmelen aan bod. Vervolgens worden de verschillende inkomensniveaus met elkaar vergeleken.

Een en ander wordt schematisch weergegeven in tabel 1. Deze tabel geeft een overzicht van de **bestedingsruimte (saldo)** die de onderzochte huishoudtypen hebben, nadat zij de uitgaven uit het basispakket en het restpakket hebben gedaan.

Toelichting bij de tabel:

- In de laatste twee kolommen wordt het saldo weergegeven van huishoudens die in aanmerking komen voor de individuele inkomenstoelage.
- Een negatief saldo op de maandbegroting is in **rood** weergegeven.
- Indien een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte (de zogenoemde armoedeval) dan is dit bij het betreffende inkomensniveau aangegeven met een rood pijltje:

Tabel 1. Overzicht saldo inkomsten min uitgaven

a. Alleenstaande		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 55	€ -60	€ 85	€ -30	
110%	€ 120	€ -64	€ 120	€ -64	↓
120%	€ 171	€ -13	€ 171	€ -13	

b. Alleenstaande, 2 kinderen 3 & 5 jaar		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 275	€ 77	€ 314	€ 115	
110%	€ 352	€ 88	€ 352	€ 88	↓
120%	€ 375	€ 108	€ 375	€ 108	

c. Alleenstaande, 2 kinderen 14 & 16 jaar		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 114	€ -143	€ 153	€ -104	
110%	€ 179	€ -147	€ 179	€ -147	↓
120%	€ 252	€ -73	€ 252	€ -73	

d. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 141	€ -115	€ 184	€ -72	
110%	€ 191	€ -134	€ 191	€ -134	↓
120%	€ 233	€ -91	€ 233	€ -91	

e. Paar, 2 kinderen 14 & 16 jaar		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ -20	€ -334	€ 23	€ -292	
110%	€ 29	€ -353	€ 29	€ -353	↓
120%	€ 72	€ -311	€ 72	€ -311	

f. Ouder paar zonder kinderen		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 293	€ 120			
110%	€ 295	€ 76			↓
120%	€ 399	€ 180			

g. Alleenstaande oudere met zorgvraag		inclusief inkomstenstoeslag			
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	
100%	€ 73	€ -42			
110%	€ 98	€ -63			↓
120%	€ 192	€ 30			

3.1 Financiële situatie per huishoudtype

3.1.1 Vóór invulling van het restpakket

Uit de tweede kolom ('saldo na basispakket') blijkt dat nagenoeg alle onderzochte huishoudens voldoende inkomsten hebben om de noodzakelijke uitgaven uit het basispakket te bekostigen.

Alleen het **paar met oudere kinderen** heeft onvoldoende om alle uitgaven uit het basispakket te betalen, als zij moeten rondkomen van een bijstandsuitkering. Zij komen dan per maand 20 euro te kort.

3.1.2 Na invulling van het restpakket

Wanneer ook naar de bestedingen in het restpakket wordt gekeken, hebben er vier huishoudentypen op alle drie de inkomensniveaus met **tekorten op hun maandbegroting** te maken:

- De alleenstaande
- De alleenstaande ouder met twee oudere kinderen
- Het paar met jonge kinderen
- Het paar met oudere kinderen

De alleenstaande oudere met zorgvraag komt op 100% en 110% van het minimum inkomen te kort om alle uitgaven voor sociale participatie te bekostigen.

Hieronder worden alle huishoudens afzonderlijk toegelicht.

De alleenstaande

De alleenstaande kan op geen van de drie inkomensniveaus het restpakket bekostigen. Op bijstandsniveau komt de alleenstaande 60 euro per maand te kort, op 120% van het minimum nog 13 euro.

De belangrijkste reden is dat alleenstaanden hun kosten niet kunnen delen met anderen. Zij hebben dus niet de schaalvoordelen waar (eenouder)gezinnen wel van profiteren. Nadat alle noodzakelijke uitgaven uit het basispakket zijn bekostigd, houden zij te weinig inkomen over om alle kosten uit het restpakket te kunnen bekostigen. Zij hebben dus onvoldoende om aan alle vormen van sociale participatie (zie paragraaf 2.3) deel te nemen. Daarbij is er voor volwassenen in de gemeente Drimmelen geen bijdrage in de kosten van sociale, culturele en/of sportieve participatie.

Alleenstaande ouder met jonge kinderen

Het eenoudergezin met twee jonge kinderen heeft voldoende inkomsten om naast de uitgaven uit het basispakket, de uitgaven uit het respakket te kunnen bekostigen.

Op bijstandsniveau houdt dit huishouden 77 euro per maand over om vrij te besteden. Op 120% houdt men 108 euro per maand over.

Alleenstaande ouder met oudere kinderen

Het eenoudergezin met twee oudere kinderen komt op bijstandsniveau 143 euro per maand te kort om alle uitgaven uit het respakket te betalen, op 110% 147 euro en op 120% 73 euro per maand.

Dat bij eenoudergezinnen met oudere kinderen tekorten ontstaan en bij een eenoudergezin met jongere kinderen niet, heeft te maken met het feit dat de kosten voor oudere kinderen over het algemeen hoger zijn dan voor jonge kinderen. Dit geldt bijvoorbeeld voor voeding, kleding, schoolkosten en zakgeld. De hogere kinderbijslag en het hogere kindgebonden budget kunnen dit verschil niet compenseren.

Paar met jonge kinderen

Voor het paar met twee jonge kinderen is het op geen van de inkomensniveaus haalbaar om het volledige respakket te bekostigen. Op bijstandsniveau komt men maandelijks 115 euro te kort. Op 110% 134 euro en op 120% 91 euro.

Een belangrijke oorzaak van de tekorten ligt in het feit dat een paar de kosten van twee volwassenen moet dragen, zoals de kosten van de zorgverzekering, kleding en voeding. De hogere bijstandsnorm voor een paar is veelal niet voldoende om deze extra kosten op te vangen. Daar komen de kosten voor de (jonge) kinderen nog bij. De kinderbijslag, het kindgebonden budget en de gemeentelijke bijdrage voor sociale participatie activiteiten via Stichting Leergeld is dan niet voldoende om deze kosten op te vangen.

De noodzakelijke uitgaven uit het basispakket kunnen uiteindelijk nog worden betaald. Als daar de kosten voor alle vormen van sociale participatie bijkomen, wordt het te veel en ontstaat er een tekort.

Paar met oudere kinderen

Het paar met twee oudere kinderen heeft van alle onderzochte huishoudtypen **de minste bestedingsruimte**. In paragraaf 3.1.1 bleek dat dit huishouden op bijstandsniveau al maandelijks tekortkomt na invulling van alleen het basispakket. Na invulling van het respakket ontstaat er een tekort van 334 euro per maand.

Op 110% en 120% van de norm is nog geen tekort zichtbaar na invulling van het basispakket. Dit tekort is wel duidelijk aanwezig als alle uitgaven uit het restpakket zijn bekostigd. Op 110% ontstaat dan een tekort van 353 euro en op 120% een tekort van 311 euro.

Zoals eerder aangegeven, weegt de hogere bijstandsnorm voor een paar niet op tegen de extra kosten van twee volwassenen. Hier bovenop komen de kosten voor twee oudere kinderen. Die liggen hoger dan de uitgaven voor jonge kinderen. Deze combinatie maakt dit huishoudtype financieel zeer kwetsbaar.

De financiële ondersteuning via Stichting Leergeld werkt zeker in het voordeel van huishoudens met (oudere) kinderen. Een bijdrage vanuit deze middelen wordt immers per kind (per aanvraag) al dan niet toegekend; er is niet één gemaximeerd bedrag per gezin vastgesteld. Deze regeling is echter niet voldoende om de ongunstige uitgangssituatie van dit gezin volledig te compenseren.

Een ouder paar (AOW-gerechtigd)

Het AOW-gerechtigde paar kan alle uitgaven uit het restpakket bekostigen. Dit geldt voor alle onderzochte inkomensniveaus. Paren met alleen een AOW-uitkering houden maandelijks 120 euro vrij te besteden over.

Het maandelijkse AOW-bedrag is hoger dan de bijstand waardoor deze huishoudens meer ruimte om te besteden hebben.

Een alleenstaande AOW-gerechtigde oudere met zorgvraag

De begroting van de alleenstaande AOW-gerechtigde oudere met een zorgvraag wijkt op diverse punten af van de standaardbegrotingen. Zo heeft deze persoon te maken met huishoudelijke en persoonlijke verzorging, persoonlijke alarmering, medicijngebruik, een natriumbepert dieet, een maaltijdservice, extra waskosten en collectief vraagafhankelijk vervoer.

De uitgaven uit het basispakket en de extra (zorg)kosten kunnen nog net worden betaald. Er is echter onvoldoende ruimte om alle uitgaven aan sociale participatie te kunnen bekostigen. Na invulling van het restpakket ontstaat er -als gevolg van de extra kosten- een tekort op de begroting als de alleenstaande oudere alleen van een AOW-uitkering rond moet komen (42 euro per maand tekort) of als men net iets meer te besteden heeft (110% van het minimum; dan is het tekort 63 euro per maand). Op 120% heeft men wel voldoende om én de extra zorgkosten én de uitgaven aan sociale participatie volledig te kunnen betalen zonder dat er tekorten ontstaan.

In de gemeente Drimmelen ontvangt een chronische zieke, zoals deze alleenstaande AOW-gerechtigde is, een tegemoetkoming. Deze bijdrage komt de financiële situatie van een huishouden met zorgvraag zeker ten goede. Dit is echter niet voldoende om alle meerkosten die het huishouden heeft, op te vangen. In de gemeente Drimmelen moeten huishoudens zelf de volledige kosten van een maaltijdvoorziening, persoonsalarmering en extra waskosten betalen. Hiervoor wordt geen individuele bijzondere bijstand verstrekt. Ook is huishoudelijke hulp een algemene voorziening. De kosten per uur zijn relatief laag (4 euro per uur), door financiële tegemoetkomingen vanuit de gemeente.

Niettemin zijn de maandelijkse kosten hoger dan wanneer huishoudelijke hulp een maatwerkvoorziening is waarvoor men de eigen bijdrage Wmo betaalt. Die eigen bijdrage kent een maximum. Door de bijdragen aan andere voorzieningen (woningaanpassingen en de persoonlijke verzorging) wordt het maximum al bereikt. Daardoor zou deze alleenstaande AOW-gerechtigde voor de huishoudelijke hulp geen extra bijdrage hoeven te betalen.

3.2 Armoedeval

Voor elk huishoudtype zijn verschillende inkomensniveaus doorgerekend. Naast het sociaal minimum (bijstands- of AOW-niveau) zijn inkomens op 110% en 120% van het bijstandsniveau gespecificeerd.

Soms leidt een hoger inkomen tot een beperktere bestedingsmogelijkheid. In dat geval is sprake van een armoedeval.

Een armoedeval kan ontstaan doordat landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen, zoals huurtoeslag en kwijtschelding van gemeentelijke heffingen, worden afgebouwd. Het kan ook ontstaan doordat bepaalde uitgaven toenemen bij een hoger inkomen. In beide gevallen leidt een hoger netto inkomen er dan niet op voorhand toe dat een huishouden meer te besteden heeft bij het hogere inkomen.

3.2.1 Vóór invulling van het restpakket

Vóór invulling van het restpakket hebben alle onderzochte huishoudens meer bestedingsruimte naarmate hun inkomen toeneemt.

3.2.2 Na invulling van het restpakket

Armoedeval op 110% van de norm

Na invulling van het restpakket krijgen **zes van de zeven onderzochte huishoudtypen** met een armoedeval te maken op 110% van de norm. Dit geldt voor:

- Een alleenstaande
- Een alleenstaande ouder met oudere kinderen
- Een paar met jonge kinderen
- Een paar met oudere kinderen
- Een ouder paar (AOW-gerechtigd)
- Een alleenstaande AOW-gerechtigde oudere met zorgvraag

Het ontstaan van de armoedevallen bij dit inkomen heeft verschillende redenen:

- Men heeft niet langer volledig recht op kwijtschelding van de lokale lasten (gemeentelijke heffingen en waterschapsbelasting).
- De paren (onder en boven de AOW-gerechtigde leeftijd) hebben te maken met een afbouw van de zorgtoeslag, en de paren met kinderen onder de AOW-gerechtigde leeftijd ook met afbouw van huurtoeslag en kindgebonden budget.
- Bij de twee huishoudtypen boven de AOW-gerechtigde gaan we op 100% uit van een volledige AOW-uitkering, omdat voor de meeste AOW-gerechtigden dit het minimale inkomen is. Vervolgens wordt op 110% gerekend met de bijstandsnorm voor AOW-gerechtigden in plaats van met de -hogere- AOW-uitkering. De bijstandsnorm bepaalt namelijk of er recht is op gemeentelijke vergoeding.
De toename van het netto inkomen tussen deze twee inkomensniveaus is daardoor kleiner dan 10%. De uitgaven stijgen sterker dan de netto inkomsten.
- Voor alle huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd, met een inkomen hoger dan bijstand, gaan we ervan uit dat er sprake is van een (laagbetaalde) baan. Hierdoor zullen er ook werkgerelateerde kosten zijn, zoals de kosten van woon-werkverkeer (in de begrotingen opgenomen onder de post 'overig restpakket').

Deze reden is niet van toepassing op AOW-gerechtigden, omdat zij niet meer werken. Echter, wanneer huishoudens meer bestedingsruimte hebben, gaan ze vaak ook meer uitgeven. Voor ouderen is vervoer een belangrijke post waaraan vaak meer uitgegeven wordt dan minimaal noodzakelijk. Vanwege de vergelijkbaarheid met huishoudens jonger dan de AOW-leeftijd, rekenen we

daarom ook voor ouderen met extra uitgaven aan vervoer bij een inkomen boven het minimum. Deze extra reiskosten liggen wel lager dan bij huishoudens jonger dan de AOW-leeftijd.

Dat alleenstaande ouders met jonge kinderen niet te maken krijgen met een armoedeval op 110% en alleenstaande ouders met oudere kinderen wel, heeft te maken met het feit dat het huishouden met jonge kinderen op 110% nog wel recht heeft op volledige kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen en het huishouden met oudere kinderen alleen nog voor een gedeeltelijk kwijtschelding in aanmerking komt. Hierdoor heeft de alleenstaande ouder een extra kostenpost van 33 euro per maand, die de alleenstaande ouder met jonge kinderen niet heeft. Dit verschil ontstaat doordat in de gemeente Drimmelen bij de berekening van de kwijtschelding rekening gehouden wordt met de kosten van kinderopvang. De alleenstaande ouder met jonge kinderen heeft op 110% van het minimum te maken met de kosten van kinderopvang.

Armoedeval op 120% van de norm

Op 120% van de norm heeft **geen van de huishoudens** te maken met een armoedeval. Dit komt doordat de gemeente Drimmelen een ruimhartig armoedebeleid kent. Alle regelingen, zoals de collectieve zorgverzekering, de vergoeding via Stichting Leergeld en de Regeling Maatwerkvoorziening financiële tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten, lopen tot 120% van het toepasselijk minimum. Op 120% hebben huishoudens dus niet te maken met tegemoetkomingen die wegvallen.

3.2.3 Individuele inkomenstoelage

In de twee kolommen rechts in tabel 1 is het saldo opgenomen inclusief de individuele inkomenstoelage (IIT).

Minder tekort op bijstandsniveau

Bij toekenning hebben dezelfde vier huishoudens (alleenstaande, alleenstaande ouder met oudere kinderen, paren met jonge en oude kinderen) nog steeds een tekort op bijstandsniveau na invulling van het restpakket. Dit tekort is echter wel kleiner geworden.

Het tekort voor een alleenstaande wordt 30 euro per maand; dit tekort is zonder IIT 60 euro per maand. Voor het paar met jonge en oudere kinderen is het tekort na invulling van het restpakket met de IIT 43 euro lager dan zonder IIT.

Vergelijkbare armoedevallen

Voor alleenstaande ouders met jonge kinderen ontstaat er op 110% van het toepasselijk minimum nu ook een armoedeval. Hier was zonder de IIT nog geen sprake van.

Inclusief de IIT houdt men op 100% van de toepasselijke bijstandsnorm 115 euro per maand over en op 110% 88 euro.

Bij de andere huishoudens blijft dezelfde armoedeval zichtbaar op 110% van het toepasselijk minimum. Deze armoedevallen worden wel groter:

- Zonder IIT had de alleenstaande op 110% 4 euro per maand minder te besteden dan op 100%. Met de IIT is het tekort op 110% 34 euro groter.
- Het paar met oudere kinderen heeft zonder IIT op 110% 19 euro minder te besteden dan op 100% van de bijstandsnorm. Met IIT is dat verschil 61 euro.

Nu moet het concept 'armoedeval' niet te zwart-wit worden opgevat. De armoedeval op 110% wordt weliswaar groter als men de IIT ontvangt, maar wellicht is het belangrijker dat het huishouden met een bijstandsuitkering plus IIT minder tekortkomt dan het huishouden dat geen IIT ontvangt.

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Algemene aanbevelingen

De pakketten waarop de basisbedragen zijn gebaseerd zijn sober maar voldoende. De inhoud en de prijzen worden jaarlijks zorgvuldig aangepast door het Nibud³ en zijn ook gevalideerd door panels van consumenten⁴. Dit wil echter niet zeggen dat ieder huishouden hieraan voldoende heeft of dat ieder huishouden rond kan komen. Uit Nibud-onderzoek (2015)⁵ blijkt dat van alle Nederlandse huishoudens 17% (zeer) moeilijk kan rondkomen. Van de huishoudens met een laag inkomen komt een groter deel moeilijk rond. Zo blijkt dat onder de huishoudens met een netto huishoudinkomen van maximaal 1.250 euro per maand 42% (zeer) moeilijk rondkomt. Van alle huishoudens tot een inkomen van 1.750 euro komt 35% (zeer) moeilijk rond.

Organiseer budgetcursussen/cursussen voor aanleren van financiële vaardigheden

Om rond te kunnen komen van een minimum inkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Men reserveert om zo nodig grote uitgaven te kunnen doen voor de vervanging van inventaris. We gaan ervan uit dat het huishouden niet leent, zodat er niet nog extra kosten van rente en aflossing bijkomen. Veel huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. Voor deze huishoudens is het aan te bevelen cursussen of begeleiding te organiseren. Het Nibud, en ook andere (lokale) organisaties, hebben hiervoor een uitgebreid aanbod.

Niet-gebruik tegengaan

In de berekeningen is ervan uitgegaan dat alle aanspraken op landelijke en lokale regelingen zijn aangevraagd. Dat is echter niet voor ieder huishouden een vanzelfsprekendheid⁶. De gemeente kan het gebruik van lokale regelingen stimuleren door hieraan **publiciteit te geven en de toegang tot deze regelingen te vereenvoudigen**.

³ Zie Nibud Budgethandboek en Prijzengids, jaarlijkse uitgaven.

⁴ Hoff, S. et. al. (2009). *Genoeg om van te leven, Focusgroepen in discussie over de minimale kosten van levensonderhoud*. Den Haag: SCP/Nibud. Te downloaden op de websites van het Nibud of SCP.

⁵ Schors, A. van der, Werf, M.M.B. van der, & Schonewille, G. (2015). *Geldzaken in de praktijk 2015*. Utrecht: Nibud.

⁶ Zie bijvoorbeeld Tempelman, C., Houkes, A. Prins, J. (2011). *Niet-gebruik inkomensondersteunende maatregelen*, Amsterdam: SEO. Te downloaden op www.overheid.nl.

Om het niet-gebruik te verminderen, kunnen de gemeenten Drimmelen, Moerdijk, Etten-Leur en Roosendaal ook het **sociale wijkteam inzetten**. Op dit moment werkt circa 85% van de gemeenten met één of meer sociale wijkteams als toegang tot zorg en ondersteuning. De wijkteams bestaan uit professionals met een verschillende achtergrond en expertise.

In hun gesprekken met inwoners blijken wijkteams veel te maken te hebben met financiële problemen van burgers.

Om de kwaliteit van de hulpverlening te waarborgen tijdens keukentafelgesprekken, is het wenselijk dat de professionals binnen het sociale wijkteam op de hoogte zijn van alle inkomensondersteunende maatregelen die de gemeente Drimmelen te bieden heeft. Daarbij is het belangrijk dat de sociale wijkteams huishoudens bekend maken met de regelingen en ook aangeven hoe huishoudens regelingen kunnen aanvragen. Daarnaast kan het sociale wijkteam ook een signalerende functie hebben met betrekking tot de schuldensituatie van een huishouden. Hoe eerder financiële problemen kunnen worden aangepakt, hoe beter. Wij gaan er in dit onderzoek niet van uit dat huishoudens schulden hebben (die afgelost moeten worden) (zie paragraaf 2.1). In die praktijk kunnen die echter wel aanwezig zijn.

4.2 Aanbevelingen voor de gemeente Drimmelen

De diverse vormen van inkomensondersteuning in de gemeente Drimmelen hebben een positief effect op de bestedingsruimte van de inwoners.

Positieve aspecten

- De betalingscapaciteit voor de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen en waterschapslasten wordt gezamenlijk berekend. Hierdoor hoeven sommige huishoudens minder lokale lasten te betalen dan wanneer de betalingscapaciteit apart wordt berekend.
- De gemeente Drimmelen houdt bij de kwijtschelding ook rekening met de kosten van kinderopvang. Dit heeft een positief effect op de begroting van de alleenstaande ouder met jonge kinderen. Dit huishouden betaalt op 110% van de norm minder lokale lasten dan wanneer geen rekening wordt gehouden met de kinderopvangkosten.
- De gemeente Drimmelen hanteert een ruime inkomensgrens. Tot een inkomen van 120% van het toepasselijk minimum heeft men gebruik maken van de collectieve zorgverzekering en een vergoeding voor sociale participatie via Stichting Leergeld. De tegemoetkoming voor chronisch zieken loopt tot 130%

van het minimum.

- De gemeente stelt jaarlijks een bedrag beschikbaar aan Stichting Leergeld. Zij vergoeden vervolgens bijdragen aan kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar. Door te kiezen voor deze vorm, is er meer vrijheid te kijken naar wat een kind in een individuele, persoonlijke situatie nodig heeft.
Uit de begrotingen is duidelijk gebleken dat gezinnen met oudere kinderen meer tekort komen dan gezinnen met jongere kinderen. Oudere kinderen (op de middelbare school) zijn gemiddeld duurder dan jongere kinderen (op de basisschool).
Doordat er geen vast bedrag per kind wordt gehanteerd, is het mogelijk bij de toekenningen van Stichting Leergeld rekening te houden met de verschillen in kosten. In de begrotingen in de rapportage is er geen onderscheid gemaakt in de bijdrage tussen jongere en oudere kinderen (bij beiden is uitgegaan van een jaarlijks bedrag van 100 euro per kind). In de praktijk kan dit onderscheid wel gemaakt worden. Gezien de verschillen in kosten tussen jongere en oudere kinderen is het positief dat de werkwijze in de gemeente Drimmelen, via Stichting Leergeld, dat mogelijk maakt.

Het Nibud adviseert om bovenstaande regelingen en mogelijkheden op dezelfde manier voort te zetten.

Aandachtspunten

Vergoeding voor de peuterspeelzaal

Er is geen algemene vergoeding voor de kosten van de peuterspeelzaal; alleen als er sprake is van een PW- re-integratietraject of inburgeringstraject. In de begrotingen van een paar met jonge kinderen zijn we ervan uitgegaan dat daar geen sprake van is. Dat kost een huishouden 17,50 euro per maand voor een 3-jarige. Inclusief de peuterspeelzaalkosten is er op bijstandsniveau een tekort van 143 euro per maand. Dergelijke tekorten kunnen er toe leiden dat ouders ervan afzien om hun kind naar een peuterspeelzaal te brengen. Het Nibud raadt de gemeente Drimmelen dan ook aan om te kijken naar de mogelijkheden om een vergoeding te verstrekken voor de peuterspeelzaal. Eind april 2016 heeft minister Asscher geld ter beschikking gesteld aan de gemeenten om ervoor te zorgen dat alle kinderen gebruik kunnen gaan maken van peuteropvang.

Extra aandacht voor paren en gezinnen met oudere kinderen

De paren met kinderen en de eenoudergezinnen met oudere kinderen hebben op alle onderzochte inkomensniveaus te maken met tekorten als zij naast het basispakket ook het restpakket willen bekostigen.

Dit fenomeen ziet het Nibud ook bij andere gemeenten. De belangrijkste oorzaak hiervan is:

- Paren moeten de kosten voor twee volwassenen dragen. Ter vergelijking, een eenoudergezin ontvangt 70% van de norm voor een paar plus de alleenstaande ouderkop⁷ vanuit het kindgebonden budget, wat samen ongeveer neerkomt op 90% van de norm. De extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10%) ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering.
- De kosten van oudere kinderen zijn, wat betreft voeding, kleding en verzorging, vergelijkbaar met die van een volwassene. Zij drukken sterk op de begroting. Deze kosten worden niet volledig gecompenseerd door (leeftijdsafhankelijke) kindgebonden toeslagen.

Bovengenoemde factoren vinden hun oorsprong in het Rijksbeleid. Voor landelijke regelingen is het aan het Rijk om al dan niet aanpassingen en/of aanvullende maatregelen te nemen. Gemeenten kunnen via accenten in het eigen beleid trachten de gevolgen hiervan deels te repareren. De gemeente Drimmelen heeft hierin al een aantal passende beleidskeuzes gemaakt, bijvoorbeeld door het aanbieden van een uitgebreide collectieve aanvullende zorgverzekering en het beschikbaar stellen van middelen aan Stichting Leergeld om ervoor te zorgen dat ook kinderen met een gebrek aan financiële middelen kunnen meedoen.

Het Nibud adviseert het bestaan van **inkomensondersteunende regelingen actief naar buiten te brengen**. Ook verstrekkingen vanuit de individuele bijzondere bijstand (niet in dit onderzoek meegenomen) kunnen dergelijke gezinnen helpen om hun tekorten te beperken. In dit laatste geval kunnen alleen noodzakelijke bijzondere kosten vergoed worden, maar het is zeker de moeite waard om dit extra onder de aandacht te brengen.

Daarnaast raadt het Nibud aan om te inventariseren of het mogelijk is om **binnen de individuele inkomensvoorslag rekening** te houden met **het verschil in kosten tussen**

⁷ De alleenstaande ouderkop is een onderdeel van het kindgebonden budget. Het maximale bedrag aan kindgebonden budget wordt voor alleenstaande ouders verhoogd met een bepaald bedrag. Dit extra bedrag (in 2016 maximaal € 3.066) wordt de alleenstaande ouderkop genoemd.

paren met jonge en oudere kinderen. Gezinnen met oudere kinderen zouden een hoger bedrag toegekend kunnen krijgen. Op dit moment is het bedrag voor paren al hoger dan dat van eenoudergezinnen.

Tot slot adviseert het Nibud de gemeente de mogelijkheid te onderzoeken om ook een tegemoetkoming voor sportieve en/of sociaal-culturele activiteiten aan volwassenen te verstrekken. Met name paren, die met een bijstandsnorm de kosten van twee volwassenen moeten dragen, zullen veel baat hebben bij een bijdrage voor elke volwassene binnen het huishouden.

Relatief veel kosten voor chronisch zieken

De gemeente Drimmelen kent een ruimhartige financiële tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten. Deze tegemoetkoming is echter onvoldoende om een groot deel van de zorgkosten die het huishouden met een zorgvraag heeft, te compenseren. Een huishouden in de gemeente Drimmelen moet namelijk veel kosten zelf betalen, doordat:

- Huishoudelijke verzorging voor veel huishoudens in de gemeente Drimmelen een algemene voorziening is. Ondanks de financiële tegemoetkomingen die de gemeente hierbij verstrekt, resulteert het in een eigen bijdrage van 35 euro per maand.
- Er geen (gedeeltelijke) vergoeding voor de maaltijdvoorziening, personenalarmering of extra waskosten is via de individuele bijzondere bijstand.

In tegenstelling tot de andere drie onderzochte gemeenten, komt de AOW-gerechtigde alleenstaande met zorgvraag in de gemeente Drimmelen te kort nadat alle uitgaven uit het basispakket en het restpakket zijn betaald. Wellicht kan de gemeente een tegemoetkoming verstrekken indien een maaltijdvoorziening noodzakelijk is voor een huishouden. De gemeente kan ook de criteria verruimen om in aanmerking te komen voor huishoudelijke verzorging als maatwerkvoorziening. De kosten van de eigen bijdrage Wmo zijn lager dan de maandelijkse kosten van de algemene voorziening. Helemaal omdat via de collectieve zorgverzekering voor een klein bedrag extra per maand (2,05 euro) de eigen bijdrage van de Wmo wordt vergoed.

Armoedeval bij werkaanvaarding

Bij (nagenoeg) alle huishoudtypen is er sprake van een armoedeval op 110% van de toepasselijke bijstandsnorm. Een van de oorzaken hiervan is de werkgerelateerde kosten, zoals de kosten voor woon-werkverkeer. Bij een inkomen boven het minimum wordt er in deze rapportage vanuit gegaan dat er sprake is van een (parttime) baan, wat ook extra (vervoers)kosten met zich meebrengt. In de praktijk zal het regelmatig voorkomen dat deze kosten door de werkgever worden vergoed. Mocht dit niet het geval zijn, dan zou de gemeente voor deze kosten een vergoeding kunnen verstrekken, bijvoorbeeld vanuit het re-integratie- of participatie-budget of in de vorm van bijzondere bijstand. Op deze manier vallen de extra vervoerskosten voor de uitstroomer naar werk weg, waarmee ook eventuele tekorten op de begroting verlaagd kunnen worden. Tevens wordt hiermee de armoedeval bij dit inkomensniveau verkleind.

Bijlage 1: Uitgangspunten bij berekeningen lokaal minimabeleid

De gemeente Drimmelen kent verschillende regelingen voor minima in de gemeente. Hieronder staat beschreven of en hoe de regelingen in de berekeningen en begrotingen zijn meegenomen.

Kwijtschelding lokale lasten

In de gemeente Drimmelen is volledige kwijtschelding mogelijk voor alle vormen van lokale belastingen: de afvalstoffenheffing, rioolheffing, de hondenbelasting, de waterzuiveringsheffing en de ingezetenenheffing.

Het tarief voor de afvalstoffenheffing bestaat uit een vast tarief en een variabel tarief. Dit is een bedrag per lediging. De gemeente Drimmelen heeft opgegeven dat een huishouden gemiddeld 229,98 euro per jaar kwijt is aan afvalstoffenheffing. Dit bedrag is gehanteerd in de berekeningen.

De collectieve zorgverzekering

De gemeente Drimmelen biedt twee verschillende collectieve zorgverzekeringen aan: via CZ en VGZ. De collectieve zorgverzekering via CZ is goedkoper dan die van VGZ. Bij VGZ wordt echter wel de eigen bijdrage Wmo vergoed vanuit de verzekering (tot 375 euro per jaar).

In de begrotingen gaan we ervan uit dat de huishoudens gebruik maken van de collectieve zorgverzekering van CZ. Ook bij het huishouden met zorgvraag (de alleenstaande AOW-gerechtigde) gaan we ervan uit dat deze de CZ-verzekering heeft. De VGZ-verzekering is namelijk 24,50 euro per maand duurder dan de CZ-verzekering. Deze meerkosten zijn hoger dan het financiële voordeel dat deze verzekering oplevert. Daarom is ervoor gekozen dat het huishouden met zorgvraag de eigen bijdrage Wmo zelf betaalt en de goedkopere collectieve zorgverzekering neemt.

Eind 2014 waren er in de gemeente Drimmelen ook slechts vier huishoudens (vier hoofdverzekerden en drie meeverzekerden) die gebruik maakten van de collectieve zorgverzekering.

De individuele bijzondere bijstand

De gemeente Drimmelen verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Om in aanmerking te komen voor bijzondere bijstand wordt een draagkrachtberekening gehanteerd. De draagkracht bedraagt 35% van het inkomensgedeelte (inclusief vakantietoelage) boven 100% van de geldende bijstandsnorm.

In dit onderzoek is de individuele bijzondere bijstand niet meegenomen. De toekenning van bijzondere bijstand is sterk afhankelijk van de persoonlijke situatie.

Alleen het huishouden met een zorgvraag zou in de begroting in aanmerking kunnen komen voor individuele bijzondere bijstand, voor de maaltijdvoorziening, de persoonlijke alarmering en de waskosten. Het is in de gemeente Drimmelen echter geen standaard dat hier individuele bijzondere bijstand voor wordt toegekend. De gemeente geeft aan dat alleen in individuele omstandigheden er geïndividualiseerd kan worden. Omdat toekenning van bijzondere bijstand voor deze zorggerelateerde kosten niet gebruikelijk is, is besloten om dit niet in de berekeningen mee te nemen.

Vergoeding via Stichting Leergeld

De gemeente Drimmelen stelt een bedrag van 35.000 euro beschikbaar aan Stichting Leergeld voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar die vanwege gebrek aan financiële middelen niet mee kunnen doen met leeftijdgenoten.

In 2014 en 2015 is dit bedrag volledig gebruikt door Stichting Leergeld; de stichting heeft zelfs meer geld beschikbaar gesteld voor kinderen uit de gemeente Drimmelen. Omgerekend wordt er per verstrekking ongeveer 100 euro beschikbaar gesteld. Vanuit één gezin kunnen meerdere beschikkingen plaatsvinden.

In de begrotingen zijn we ervan uitgegaan dat schoolgaande kinderen kunnen rekenen op een bijdrage van 100 euro per jaar. Dit bedrag kan bedoeld zijn voor schoolkosten, maar ook voor activiteiten voor sport, cultuur of welzijn. Omdat de bijdrage er toe bijdraagt dat een kind uit een gezin met een laag inkomen kan participeren in de samenleving, is de bijdrage in de begrotingen opgenomen onder de post "sociale participatie" in het restpakket.

Peuterspeelzaal en kinderopvang

In de gemeente Drimmelen kost de peuterspeelzaal 17,50 euro per maand voor 2 dagdelen. De kosten hiervan worden alleen vergoed voor personen met een PW-re-integratietraject of inburgeringstraject. Voor de berekeningen gaan we ervan uit dat huishoudens niet in deze trajecten zitten.

Alleenstaande ouders en paren zonder werk (met een bijstandsuitkering) of paren waarvan een van beide partners werkt (met een inkomen van 110 en 120% van de norm), zullen gebruik maken van de peuterspeelzaal.

Zij zullen dus zelf de kosten voor de peuterspeelzaal betalen. In de begrotingen zijn de kosten hiervan opgenomen onder de post "kinderopvang".

Bij een inkomen boven bijstandsniveau gaan we ervan uit dat de alleenstaande ouder enkele dagen per week werkt en gebruik maakt van de kinderopvang. Bij 110% van het minimum inkomen wordt gerekend met 20 uur kinderopvang per week, bij een inkomen op 120% wordt uitgegaan van 30 uur kinderopvang.

Op grond van de Wet Kinderopvang kunnen ouders van kinderen tot twaalf jaar een tegemoetkoming toegekend krijgen voor de kosten van kinderopvang. Vervolgens resteert een eigen bijdrage voor deze kosten. In de gemeente Drimmelen wordt deze eigen bijdrage alleen vergoed voor personen met PW-re-integratietraject of

inburgeringstraject. Voor de berekeningen gaan we er van uit dat de huishoudens niet in deze trajecten zitten. De eigen bijdrage wordt dus zelf bekostigd.

De kosten voor kinderopvang zijn in de begrotingen opgenomen onder de post "kinderopvang". De kinderopvangtoeslag is in de begroting opgenomen bij de inkomsten.

Voorzieningen voor de alleenstaande AOW-gerechtigde oudere met een zorgvraag

De begroting van de alleenstaande oudere met een zorgvraag wijkt op diverse punten af van de standaardbegrotingen:

- De **huishoudelijke verzorging** is in de gemeente Drimmelen een algemene voorziening en een maatwerkvoorziening. Een casemanager Wmo stelt vast of iemand beperkingen heeft om zelf niet of minder in staat is het huishouden te doen. Is dit het geval, dan komt men in aanmerking voor de algemene voorziening met financiële tegemoetkoming vanuit de gemeente. Blijkt dat een persoon geen regie heeft op het eigen huishouden, dan kan hij een indicatie HbH2 krijgen. In dat geval is het een maatwerkvoorziening waarvoor de eigen bijdrage Wmo wordt betaald.

In de begroting van de alleenstaande oudere met zorgvraag gaan we ervan uit dat de alleenstaande oudere een indicatie HbH1 heeft en aanspraak kan maken op de algemene voorziening met alle financiële tegemoetkoming (Huishoudelijke Hulp Toelage en Financiële Tegemoetkoming). Voor huishoudens tot 120% resulteert dit in een eigen bijdrage van 4 euro per uur. We gaan ervan uit dat dit huishouden met zorgvraag 2 uur per week huishoudelijke hulp ontvangt. De kosten komen daarmee in totaal uit op 34,67 euro per maand.

- De **persoonlijke verzorging** is een maatwerkvoorziening vanuit de Wmo. Hiervoor geldt een eigen bijdrage vanuit het CAK. De eigen bijdrage is afhankelijk van het bijdrageplichtige inkomen, leeftijd en huwelijkse staat. De minimale eigen bijdrage bedraagt 19,40 euro per vier weken (21 euro per maand). Voor alleenstaande AOW-gerechtigden ligt het drempelinkomen op 16.887 euro per jaar. Bij een inkomen hierboven wordt de eigen bijdrage verhoogd met 15% van het inkomen boven het bijdrage-plichtige inkomen. Voor de alleenstaande oudere op 100% en 110% komt de eigen bijdrage uit op 21 euro per maand. Op 120% komt de alleenstaande oudere boven het drempelinkomen uit. De eigen bijdrage wordt dan 24 euro per maand. De kosten van de eigen bijdrage worden verrekend met de uitgavenpost "huishoudelijke dienstverlening".
- De **verpleging** valt in het basispakket van de zorgverzekering. Hiervoor komen er dus geen extra kosten bij.

- De **maaltijdvoorziening** zorgt voor meerkosten ten opzichte van de situatie waarin de warme maaltijd zelf wordt bereid. Voor deze meerkosten kan bijzondere bijstand worden verstrekt, maar dit komt maar heel zelden voor. Huishoudens die gebruik (moeten) maken van de maaltijdvoorziening betalen de meerkosten hiervan in de meeste gevallen dus zelf. De gemiddelde kosten van een warme maaltijd bedragen 6,50 euro (via Thebe). Hier worden de kosten voor een zelf bereide maaltijd weer vanaf gehaald, waarmee de meerkosten uitkomen op gemiddeld 4,50 euro per maaltijd. Voor vijf maaltijden per week komt dit neer op 97,50 euro per maand. De gemeente Drimmelen kent geen algemene vergoeding/bijdrage voor de kosten van een maaltijdvoorziening. Ook is het in de gemeente Drimmelen geen standaard om voor de maaltijdvoorziening individuele bijzondere bijstand te verlenen, maar in individuele omstandigheden kan er geïndividualiseerd worden. Omdat het niet standaard is dat huishoudens individuele bijzondere bijstand ontvangen voor een maaltijdvoorziening, is er in de begroting van uitgegaan dat het huishouden met zorgvraag dit ook niet toegekend krijgt. De meerkosten van de maaltijdvoorziening zijn in de begrotingen van de alleenstaande oudere met zorgvraag opgenomen onder de post “voeding”.
- De eigen bijdrage voor de **personenalarmering** wordt door de gemeente Drimmelen niet standaard vergoed vanuit de bijzondere bijstand. De alleenstaande met zorgvraag zal deze kosten zelf moeten bekostigen. Op basis van twee aanbieders van personenalarmering in de gemeente Drimmelen (Thebe en SurplusZorg) gaan we voor de kosten voor de personenalarmering uit van 19,50 euro per maand. Deze kosten zijn opgenomen onder de post “eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen”.
- Voor de extra **waskosten** in verband met incontinentie gaan we uit van twee keer per week extra wassen, wat neerkomt op 8,25 euro per maand (kosten voor elektriciteit, water, waspoeder en afschrijving/onderhoud). Voor deze kosten geeft de gemeente Drimmelen niet standaard een vergoeding vanuit de bijzondere bijstand. De extra kosten voor bewassing zijn opgenomen onder de post “was- en schoonmaakmiddelen”.
- Het huishouden met een zorgvraag maakt gebruik van **aanvullend vervoer**. Wmo-pashouders betalen voor het gebruik van vraagafhankelijk vervoer een gereduceerd tarief:

- Voor bestemmingen tot 25 km geldt een opstaptarief van 0,89 euro en voor iedere kilometer 0,15 euro.
- Voor bestemmingen van meer dan 25 km geldt een opstaptarief van 0,89 euro en voor iedere kilometer 1,25 euro.

In deze rapportage wordt gerekend met 1 rit per week van 5 kilometer enkele reis en één rit per week van 10 kilometer enkele reis. De maandelijkse vervoerskosten komen daarmee uit op bijna 35 euro per maand. Verder gaan we ervan uit dat er geen gebruik wordt gemaakt van de fiets; deze kosten zijn daarom uit de begroting gehaald. De extra vervoerskosten zijn opgenomen onder de post “vervoer”.

- De kosten voor een **woningaanpassing** (drempels weg, verhoogde WC), die vanuit de Wmo wordt toegekend, worden doorgegeven aan het CAK voor de inning van de eigen bijdrage. Het CAK berekent aan de hand van het inkomen en vermogen wat dan de eigen bijdrage wordt en de periode waarover men moet betalen. Deze eigen bijdrage wordt vergoed vanuit de collectieve zorgverzekering. Huishoudens die niet voor deze verzekering in aanmerking komen hebben de eigen bijdrage al betaald voor de huishoudelijke verzorging. Voor de woningaanpassing komen er dus geen extra kosten meer bij.

Regeling Maatwerkvoorziening financiële tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten

De gemeente Drimmelen kent sinds 2015 de Regeling Maatwerkvoorziening financiële tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten. Eind 2015 is de regeling geëvalueerd en bijgesteld. Voor 2016 is de regeling versimpeld tot twee categorieën vergoedingen:

- aannemelijke meerkosten bij een inkomen tot 110% van het sociaal minimum: vergoeding van 250 euro per jaar
- aannemelijke meerkosten bij een inkomen tot 130% van het sociaal minimum: vergoeding van 150 euro per jaar

Men komt hiervoor in aanmerking als men aandoeningen heeft zonder uitzicht op volledig herstel en met een relatief lange ziekteduur. Daarnaast moet er sprake zijn van meerkosten. Het gaat om kosten die men vanwege de ziekte of handicap maakt en die er zonder de ziekte/handicap niet zouden zijn. De kosten worden niet gedekt door andere regelingen, zoals de Zorgverzekeringswet, een belastingteruggave en de Wmo.

In de begrotingen gaan we ervan uit dat de alleenstaande oudere met zorgvraag in aanmerking komt voor de Regeling Maatwerkvoorziening financiële tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten. Immers, veel van de extra kosten die dit huishouden heeft worden niet vergoed vanuit de individuele bijzondere bijstand of de

Wmo. De tegemoetkoming is verwerkt bij de uitgavenpost “eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen”.

Bijlage 2: De uitgaven

Het Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen uitgesplitst naar het basis- en het restpakket.

Basispakket

Huur

De huurprijs in dit onderzoek is vastgesteld in overleg met de gemeente Drimmelen. Voor een- en tweepersoonshuishoudens wordt een huur van 502 euro gehanteerd en voor huishoudens met drie of meer personen een huur van 506 euro.

Energie

Dit is 90% van de prijs van gemiddeld gebruik naar huishoudtype met een opslag voor huishoudens van de AOW-gerechtigde leeftijd (gasverbruik). Daarbij hanteert het Nibud de prijs van het gemiddelde verbruik.

Lokale lasten

Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapshellingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon, televisie en internet

Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen

In de gemeente Drimmelen heeft men tot 120% van het toepasselijk minimum inkomen recht op de collectieve zorgverzekering. Daarom is voor alle huishoudens op alle inkomensniveaus gerekend met de bedragen van de collectieve basis- en aanvullende verzekering.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs

Dit zijn gemiddelde bedragen aan schoolkosten. Deze verschillen per schooltype. Ze zijn afkomstig van Nibud-onderzoek (basisschool) en de Schoolkostenmonitor (middelbare school).

Kinderopvang

Dit zijn de kosten exclusief de landelijke vergoeding die wordt gegeven. De kinderopvangtoeslag staat benoemd bij de inkomsten.

Contributies en abonnementen

Hieronder vallen de bankkosten. De kosten aan kranten en/of tijdschriften en de kosten aan (sport-)verenigingen vallen onder het restpakket (zie volgende paragraaf).

Vervoer

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets, een OV-chipkaart en enkele zones.

Kleding en schoenen

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding.

Inventaris en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud.

Niet-vergoede ziektekosten

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding volgens het Voedingscentrum. De prijzen van deze voedingspakketten zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakartikelen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging

Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven. Denk hierbij aan de kosten voor postzegels en de kosten van een identiteitsbewijs.

Restpakket

Het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor vrije bestedingen. Alle vrije bestedingen vormen samen het restpakket.

Pakket voor sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden staan hieronder weergegeven evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten.

Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand

	€
Contributies en abonnementen	
per kind 4 tot 12 jaar	11,50
per persoon vanaf 12 jaar	17,00
per huishouden	2,50
Bezoek ontvangen	
per persoon	8,50
per huishouden	11,50
Op bezoek gaan	
per persoon	5,50
Vakantie/uitgaan	
per persoon	17,00
per huishouden	23,00
Vervoer	
per persoon	9,00
per huishouden	4,50

Bron: Hoff et al, SCP/Nibud, 2009, berekeningen Nibud, 2016.

Overig restpakket

Naast de uitgaven zoals gespecificeerd in het pakket aan sociale participatie kunnen nog allerlei overige uitgaven als voorbeeld in het restpakket worden opgenomen. In dit onderzoek zijn dat:

- de kosten voor woon-werkverkeer (gebaseerd op een twee-sterabonnement);
- zakgeld voor de kinderen (bedragen zijn gebaseerd op regulier onderzoek van het Nibud);
- de kosten voor een huisdier (incl. hondenbelasting).

Bijlage 3: Begrotingen

In onderstaande tabellen zijn de begrotingen van de verschillende huishoudtypen opgenomen. Voor alle huishoudens wordt op een rij gezet hoe het budget er bij de verschillende inkomensniveaus uit ziet. De inkomensondersteunende regelingen van de gemeente Drimmelen zijn als volgt in de begrotingen verwerkt:

- **kwijtschelding van de gemeentelijke- en waterschapsheffingen:** dit is verrekend met de heffingsbedragen. Dit wordt aangegeven met • achter het resterende bedrag.
- **collectieve ziektekostenverzekering:** bij de uitgavenposten “zorgverzekering: basis” en “zorgverzekering: aanvullend” hebben we het maandelijkse bedrag van de collectieve zorgverzekering gebruikt. Dit is aangegeven met •• achter de betreffende bedragen.
- de vergoeding vanuit **Stichting Leergeld:** deze bijdrage voor middelbare scholieren is verrekend met de kosten bij de uitgavenpost “sociale participatie”. Dit wordt aangegeven met ••.
- de vergoeding vanuit de **Regeling Maatwerkvoorziening financiële tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten:** deze is verrekend met de kosten bij de uitgavenpost “eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen”. Dit wordt aangegeven met ••.

a. Alleenstaande

	100%	110%	120%
Inkomsten			
Netto inkomen (incl. kortingen)	973	1070	1167
Zorgtoeslag	83	83	83
Huurtoeslag	238	238	207
Kinderbijslag	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0
Teruggaaf specifieke zorgkosten	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1294	1391	1458
Vaste lasten			
Huur	502	502	502
Energie			
Gas	59	59	59
Elektriciteit	20	20	20
Water	9	9	9
Gemeentelijke heffingen	0	23	39
Waterschapsheffingen	0	9	9
Telefoon, televisie, internet	49	49	49
Verzekeringen			
Zorgverzekering: Basis	97	97	97
Zorgverzekering: Aanvullend	19	19	19
Overige verzekeringen	19	19	19
Onderwijs	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3
Vervoer	14	14	14
TOTAAL VASTE LASTEN	790	822	838
Reserveringsuitgaven			
Kleding en schoenen	53	53	53
Inventaris	72	72	72
Onderhoud huis en tuin	23	23	23
Eigen risico	32	32	32
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	12	12	12
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	192	192	192
Huishoudelijke uitgaven			
Voeding	207	207	207
Was- en schoonmaakmiddelen	9	9	9
Persoonlijke verzorging	25	25	25
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0
Huisdieren	*	*	*
Roken	*	*	*
Diversen	16	16	16
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	256	256	256
TOTAAL UITGAVEN	1239	1270	1286
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	55	120	171
Restpakket			
Sociale participatie	99	99	99
Overig restpakket	17	86	86
Vergoeding restpakket	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	116	184	184
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-60	-64	-13

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

b. Alleenstaande, 2 kinderen 3 & 5 jaar

	100%	110%	120%
Inkomsten			
Netto inkomen (incl. kortingen)	973	1070	1167
Zorgtoeslag	83	83	83
Huurtoeslag	241	241	241
Kinderbijslag	131	131	131
Kindgebonden budget	411	411	411
Kinderopvangtoeslag	0	555	833
Teruggaaf specifieke zorgkosten	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1838	2491	2866
Vaste lasten			
Huur	506	506	506
Energie			
Gas	79	79	79
Elektriciteit	47	47	47
Water	16	16	16
Gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39
Waterschapsheffingen	0 •	0 •	18
Telefoon, televisie, internet	49	49	49
Verzekeringen			
Zorgverzekering: Basis	97	97	97
Zorgverzekering: Aanvullend	19	19	19
Overige verzekeringen	22	22	22
Onderwijs	7	7	7
Kinderopvang	18	593	889
Contributies en abonnementen	3	3	3
Vervoer	36	36	36
TOTAAL VASTE LASTEN	898	1473	1826
Reserveringsuitgaven			
Kleding en schoenen	100	100	100
Inventaris	91	91	91
Onderhoud huis en tuin	23	23	23
Eigen risico	32	32	32
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	23	23	23
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	269	269	269
Huishoudelijke uitgaven			
Voeding	310	310	310
Was- en schoonmaakmiddelen	14	14	14
Persoonlijke verzorging	50	50	50
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0
Huisdieren	*	*	*
Roken	*	*	*
Diversen	23	23	23
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	396	396	396
TOTAAL UITGAVEN	1563	2138	2491
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	275	352	375
Restpakket			
Sociale participatie	182 **	182 **	182 **
Overig restpakket	17	83	86
Vergoeding restpakket	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	199	264	267
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	77	88	108

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

c. Alleenstaande, 2 kinderen 14 & 16 jaar

	100%	110%	120%
Inkomsten			
Netto inkomen (incl. kortingen)	973	1070	1167
Zorgtoeslag	83	83	83
Huurtoeslag	241	241	241
Kinderbijslag	188	188	188
Kindgebonden budget	465	465	465
Kinderopvangtoeslag	0	0	0
Teruggaaf specifieke zorgkosten	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1949	2046	2144
Vaste lasten			
Huur	506	506	506
Energie			
Gas	79	79	79
Elektriciteit	47	47	47
Water	16	16	16
Gemeentelijke heffingen	0	15	39
Waterschapsheffingen	0	18	18
Telefoon, televisie, internet	53	53	53
Verzekeringen			
Zorgverzekering: Basis	97	97	97
Zorgverzekering: Aanvullend	19	19	19
Overige verzekeringen	22	22	22
Onderwijs	71	71	71
Kinderopvang	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3
Vervoer	42	42	42
TOTAAL VASTE LASTEN	954	987	1011
Reserveringsuitgaven			
Kleding en schoenen	143	143	143
Inventaris	98	98	98
Onderhoud huis en tuin	23	23	23
Eigen risico	32	32	32
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	23	23	23
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	318	318	318
Huishoudelijke uitgaven			
Voeding	452	452	452
Was- en schoonmaakmiddelen	14	14	14
Persoonlijke verzorging	74	74	74
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0
Huisdieren	*	*	*
Roken	*	*	*
Diversen	23	23	23
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	562	562	562
TOTAAL UITGAVEN	1835	1867	1892
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	114	179	252
Restpakket			
Sociale participatie	196 **	196 **	196 **
Overig restpakket	61	130	130
Vergoeding restpakket	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	257	326	326
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-143	-147	-73

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

d. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar

	100%	110%	120%
Inkomsten			
Netto inkomen (incl. kortingen)	1390	1528	1667
Zorgtoeslag	159	145	118
Huurtoeslag	241	221	172
Kinderbijslag	131	131	131
Kindgebonden budget	155	148	135
Kinderopvangtoeslag	0	0	0
Teruggaaf specifieke zorgkosten	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	2075	2173	2223
Vaste lasten			
Huur	506	506	506
Energie			
Gas	79	79	79
Elektriciteit	53	53	53
Water	19	19	19
Gemeentelijke heffingen	0 •	31 •	39
Waterschapsheffingen	0 •	18	18
Telefoon, televisie, internet	56	56	56
Verzekeringen			
Zorgverzekering: Basis	195	195	195
Zorgverzekering: Aanvullend	38	38	38
Overige verzekeringen	30	30	30
Onderwijs	7	7	7
Kinderopvang	0	0	0
Contributies en abonnementen	5	5	5
Vervoer	50	50	50
TOTAAL VASTE LASTEN	1038	1086	1094
Reserveringsuitgaven			
Kleding en schoenen	148	148	148
Inventaris	107	107	107
Onderhoud huis en tuin	23	23	23
Eigen risico	64	64	64
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	35	35	35
Vrijetijdsuitgaven	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	377	377	377
Huishoudelijke uitgaven			
Voeding	403	403	403
Was- en schoonmaakmiddelen	16	16	16
Persoonlijke verzorging	75	75	75
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0
Huisdieren	*	*	*
Roken	*	*	*
Diversen	26	26	26
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	520	520	520
TOTAAL UITGAVEN	1934	1982	1990
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	141	191	233
Restpakket			
Sociale participatie	239 **	239 **	239 **
Overig restpakket	17	86	86
Vergoeding restpakket	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	256	324	324
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-115	-134	-91

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

e. Paar, 2 kinderen 14 & 16 jaar

	100%	110%	120%
Inkomsten			
Netto inkomen (incl. kortingen)	1390	1528	1667
Zorgtoeslag	159	145	118
Huurtoeslag	241	221	172
Kinderbijslag	188	188	188
Kindgebonden budget	209	202	189
Kinderopvangtoeslag	0	0	0
Teruggaaf specifieke zorgkosten			
Forfaitaire vergoeding	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	2186	2284	2334
Vaste lasten			
Huur	506	506	506
Energie			
Gas	79	79	79
Elektriciteit	53	53	53
Water	19	19	19
Gemeentelijke heffingen	0 •	31 •	39
Waterschapsheffingen	0 •	18	18
Telefoon, televisie, internet	60	60	60
Verzekeringen			
Zorgverzekering: Basis	195	195	195
Zorgverzekering: Aanvullend	38	38	38
Overige verzekeringen	30	30	30
Onderwijs	71	71	71
Kinderopvang	0	0	0
Contributies en abonnementen	5	5	5
Vervoer	56	56	56
TOTAAL VASTE LASTEN	1112	1160	1168
Reserveringsuitgaven			
Kleding en schoenen	190	190	190
Inventaris	113	113	113
Onderhoud huis en tuin	23	23	23
Eigen risico	64	64	64
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	35	35	35
Vrijetijdsuitgaven	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	426	426	426
Huishoudelijke uitgaven			
Voeding	527	527	527
Was- en schoonmaakmiddelen	16	16	16
Persoonlijke verzorging	99	99	99
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0
Huisdieren	*	*	*
Roken	*	*	*
Diversen	26	26	26
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	668	668	668
TOTAAL UITGAVEN	2206	2255	2262
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	-20	29	72
Restpakket			
Sociale participatie	253 **	253 **	253 **
Overig restpakket	61	130	130
Vergoeding restpakket	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	314	383	383
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-334	-353	-311

* Deze posten vallen onder het restpakket
Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven
 • Verminderd met de kwijtschelding
 ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

f. Ouder paar zonder kinderen

	100%	110%	120%
Inkomsten			
Netto inkomen (incl. kortingen)	1579	1642	1792
Zorgtoeslag	156	145	118
Huurtoeslag	242	242	224
Kinderbijslag	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0
Teruggaaf specifieke zorgkosten	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1976	2029	2133
Vaste lasten			
Huur	502	502	502
Energie			
Gas	66	66	66
Elektriciteit	41	41	41
Water	15	15	15
Gemeentelijke heffingen	1 •	39	39
Waterschapsheffingen	4 •	18	18
Telefoon, televisie, internet	54	54	54
Verzekeringen			
Zorgverzekering: Basis	195	195	195
Zorgverzekering: Aanvullend	38	38	38
Overige verzekeringen	16	16	16
Onderwijs	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0
Contributies en abonnementen	5	5	5
Vervoer	22	22	22
TOTAAL VASTE LASTEN	957	1008	1008
Reserveringsuitgaven			
Kleding en schoenen	107	107	107
Inventaris	85	85	85
Onderhoud huis en tuin	23	23	23
Eigen risico	64	64	64
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	24	24	24
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	303	303	303
Huishoudelijke uitgaven			
Voeding	343	343	343
Was- en schoonmaakmiddelen	11	11	11
Persoonlijke verzorging	50	50	50
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0
Huisdieren	*	*	*
Roken	*	*	*
Diversen	19	19	19
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	423	423	423
TOTAAL UITGAVEN	1683	1734	1734
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	293	295	399
Restpakket			
Sociale participatie	156	156	156
Overig restpakket	17	63	63
Vergoeding restpakket	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	173	219	219
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	120	76	180

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**

- Verminderd met de kwijtschelding
- Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

g. Alleenstaande oudere met zorgvraag

	100%	110%	120%
Inkomsten			
Netto inkomen (incl. kortingen)	1144	1202	1311
Zorgtoeslag	83	83	83
Huurtoeslag	240	240	234
Kinderbijslag	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0
Teruggaaf specifieke zorgkosten	28	28	27
Forfaitaire vergoeding	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1495	1553	1656
Vaste lasten			
Huur	502	502	502
Energie			
Gas	66	66	66
Elektriciteit	22	22	22
Water	10	10	10
Gemeentelijke heffingen	0 •	24 •	39
Waterschapsheffingen	0 •	9	9
Telefoon, televisie, internet	52	52	52
Verzekeringen			
Zorgverzekering: Basis	97	97	97
Zorgverzekering: Aanvullend	19	19	19
Overige verzekeringen	13	13	13
Onderwijs	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3
Vervoer	40 **	40 **	40 **
TOTAAL VASTE LASTEN	823	856	871
Reserveringsuitgaven			
Kleding en schoenen	53	53	53
Inventaris	72	72	72
Onderhoud huis en tuin	23	23	23
Eigen risico	32	32	32
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	54 **	54 **	45 **
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	234	234	226
Huishoudelijke uitgaven			
Voeding	286 **	286 **	286 **
Was- en schoonmaakmiddelen	17 **	17 **	17 **
Persoonlijke verzorging	25	25	25
Huishoudelijke dienstverlening	21 **	21 **	24 **
Huisdieren	*	*	*
Roken	*	*	*
Diversen	16	16	16
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	364	364	367
TOTAAL UITGAVEN	1422	1455	1464
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	73	98	192
Restpakket			
Sociale participatie	99	99	99
Overig restpakket	17	63	63
Vergoeding restpakket	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	116	162	162
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-42	-63	30

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Veranderingen in 2017

Verwachte veranderingen voor minima
o.b.v. de Miljoenennota

Verwachte veranderingen voor minima in 2017

Op Prinsjesdag, 20 september 2016, heeft kabinet Rutte II de beleidsvoorstellen voor 2017 gepresenteerd. Hieronder staat beschreven hoe de voorstellen uit de Miljoenennota van invloed zijn op de inkomenssituatie van de zeven onderzochte huishoudens met een laag inkomen.

Belangrijkste wijzigingen 2016-2017

Hieronder staan de belangrijkste beleidswijzigingen voor 2017 die van invloed zijn op de koopkracht van huishoudens. Het gaat om de wijzigingen zoals we die verwachten op basis van de Miljoenennota.

Algemeen

Positief:

- De lonen stijgen met gemiddeld 1,6% en de AOW-uitkeringen met 1,1%. Dit terwijl de prijzen gemiddeld beperkter stijgen met 0,6%.
- De ouderenkorting stijgt structureel met 105 euro per jaar voor inkomens tot 36.000 euro.
- De huurtoeslag stijgt met 10 tot 15 euro per maand.
Dit komt door een verlaging van de basishuur met 8 tot 10 euro per maand. De basishuur is het deel van de huur dat iemand geacht wordt zelf te kunnen betalen. Daarnaast wordt de kortingsgrens verhoogd met ruim 6 euro per maand. Dit is de huur waarover volledige huurtoeslag wordt berekend.
- Een verhoging van de maximale arbeidskorting met 10 euro per maand.. De inkomensafhankelijke afbouw van de arbeidskorting gaat omlaag van 4% naar 3,6%
- Voor gezinnen met kinderen geldt:
 - De kinderopvangtoeslag wordt verhoogd.
 - Het maximale bedrag aan kindgebonden budget voor het eerste kind gaat met ruim 8 euro per maand omhoog. Voor het tweede kind wordt het maximale extra bedrag met bijna 6 euro per maand verhoogd.

Negatief:

- De aanvullende pensioenen voor gepensioneerden worden niet verhoogd.
- Het tarief in de tweede en de derde schijf gaat 0,4%-punt omhoog.
- Niet-werkende partners krijgen weer een stukje minder algemene heffingskorting uitbetaald (afbouw in 15 jaar).
- De afbouw van de dubbele algemene heffingskorting in het referentie minimumloon wordt weer doorgezet. Dit betekent een lagere (bijstands)uitkering.
- De hypotheekrenteaftrek in de hoogste belastingschijf daalt jaarlijks met 0,5%-punt en is in 2017 maximaal 50%. Ter compensatie gaat de derde belastingschijf extra omhoog.

Zorgkosten

Ten aanzien van de kosten aan zorg verwachten we in 2017 de volgende wijzigingen:

Positief:

- De inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet daalt van 5,5% naar 5,4%.
- De zorgtoeslag gaat iets omhoog voor de laagste inkomens.
- De eigen bijdrage Wmo gaat omlaag. Zowel de minimale eigen bijdrage als het inkomensafhankelijke gedeelte van de eigen bijdrage wordt verlaagd.

Negatief:

- De nominale premie voor de zorgverzekering gaat gemiddeld 3,50 euro per persoon per maand omhoog.
Verschillende verzekeraars hebben in de media aangegeven dat het kabinet te optimistisch is over de beperkte stijging van de zorgpremie. Zij verwachten dat deze in de praktijk hoger zal uitvallen.
- De zorgtoeslag wordt voor inkomens boven het drempelinkomen (circa 20.000 euro per jaar) sneller afgebouwd.

Neutraal:

- Het verplichte eigen risico blijft gelijk.
- De verwachting is dat er geen grote wijzigingen zijn in de aftrek specifieke zorgkosten.
- Kortdurend verblijf in een zorginstelling blijft deel uitmaken van de basis zorgverzekering.
- Het pakket aan zorg dat vanuit de basisverzekering wordt vergoed is vergelijkbaar.

Koopkrachtverandering 2016-2017

De koopkrachtmutatie laat de verandering van de inkomsten en uitgaven zien van jaar op jaar. Bij een zogenaamd koopkrachtplaatje verandert er niets behalve de gemiddelde verwachte verandering van het inkomen, het bruto-nettotraject en de verwachte inflatie. Daarom hebben we het hierbij over statische koopkrachtmutaties. Voor wat betreft de verwachte gemiddelde stijging van de uitkeringen, pensioenen en prijzen wordt aangesloten bij de verwachting van het CPB.

Tabel 1 laat zien hoeveel een bepaald type huishouden er in 2017 financieel op vooruitgaat ten opzichte van 2016, ervan uitgaande dat hun persoonlijke situatie (gezinssituatie, woonsituatie en werk/uitkeringssituatie) hetzelfde blijft. In de tabel staan een aantal huishoudens uit de 100 voorbeeldsituaties die het Nibud jaarlijks met Prinsjesdag presenteert (zie: <https://www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-2017-magere-koopkrachtstijging/>). Deze voorbeelden sluiten het meest aan bij de zeven onderzochte huishoudens in de minima effectrapportages.

Tabel 1: Koopkrachtverandering 2016-2017

Huishouden	Koopkracht 2016-2017 (%)	Euro's per maand
Alleenstaande, bijstand	1,0%	€ 13
Alleenstaande, werkend € 10000	1,3%	€ 13
Alleenstaande, werkend € 20000	1,6%	€ 27
Alleenstaande ouder 2 kinderen, bijstand	1,3%	€ 25
Alleenstaande ouder 2 kinderen, werkend € 30000	1,2%	€ 35
Paar 2 kinderen, alleenverdiener € 30000	0,5%	€ 14
Paar 2 kinderen, bijstand	1,2%	€ 26
Alleenstaande 65+, AOW € 0	1,1%	€ 17
Alleenstaande 65+, AOW € 5000	1,4%	€ 24
Echtpaar 65+, AOW, € 0 & € 0	1,0%	€ 20
Echtpaar 65+, AOW, € 7500 & € 0	1,2%	€ 27

De tabel laat zien dat de meeste huishoudens met een laag inkomen met een lichte koopkrachtstijging te maken krijgen; ze gaan er in 2017 met de verwachte beleidsveranderingen 1% tot 1,5% op vooruit.

De stijging in koopkracht voor huishoudens in de bijstand en met alleen een AOW-uitkering is vooral te danken aan de verhoging van de zorg- en huurtoeslag. Ook pakt de combinatie van de verwachte inkomensstijging en de relatief lage prijsstijging

gunstig uit. En voor AOW-gerechtigden met een inkomen tot 36.000 euro stijgt de ouderenkorting.

In de minima effectrapportages zijn we ervan uitgegaan dat bij een paar met kinderen op 110% en 120% van het minimum één van beide partners betaald werk heeft en de ander niet. Hier is sprake van een zogenaamde eenverdienerssituatie. Paren waarbij één van beide partners werken, gaan er relatief minder op vooruit. Dit komt omdat de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting verder wordt afgebouwd.

Meer financiële middelen voor armoedebestrijding

Voor de bestrijding van armoede onder kinderen stelt het Rijk structureel 100 miljoen euro beschikbaar. Dit geld is onder meer bedoeld om schoolreisjes, sportles en muziekles voor kinderen uit arme gezinnen mogelijk te maken. Het geld gaat in natura via gemeenten en fondsen naar de kinderen die dat nodig hebben.

De vier onderzochte gemeenten kunnen dit meenemen bij eventuele beleidsaanpassingen in de hoogte en toekenningscriteria van hun sociale participatieregeling.

Vergelijking tussen de vier gemeenten

Vergelijking bij dezelfde gemiddelde
huur en lokale lasten

Vergelijking gemeenten bij dezelfde huur en lokale lasten

Inleiding

Het Nibud heeft in opdracht van de Rekenkamer West-Brabant voor de gemeenten Etten-Leur, Roosendaal, Moerdijk en Drimmelen een minima effectrapportage uitgevoerd. Deze onderzoeken maken inzichtelijk wat het effect is van het landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de desbetreffende gemeente.

Uitgangspunten bij de individuele rapportages

In elk van de gemeenten hebben we dezelfde huishoudtypen onderzocht bij dezelfde drie inkomens. De landelijke regelingen die zijn meegenomen, zoals de huurtoeslag, zorgtoeslag, kindgebondenbudget en kinderbijslag, zijn voor alle vier de gemeenten hetzelfde. Ook de hoogte van de meeste uitgavenposten zijn hetzelfde gehouden; hiervoor zijn referentiecijfers van het Nibud gehanteerd (zie bijlage 2 van de rapportages).

Bij een aantal uitgavenposten hebben we de lokale bedragen gehanteerd. Dit geldt voor:

- De huur
- De lokale lasten (gemeentelijke heffingen en waterschapsbelastingen)
- De collectieve zorgverzekering
- De peuterspeelzaalkosten
- De zorgkosten voor een alleenstaande oudere met zorgvraag

Daarnaast is in de begrotingen rekening gehouden met de (hoogte van de) lokale regelingen voor minima, zoals het kwijtscheldingsbeleid van lokale lasten, de collectieve zorgverzekering, de sociale participatieregeling en/of een schoolkostenregeling. En voor de oudere met een zorgvraag is rekening gehouden met de lokale voorzieningen rondom zorgkosten, zoals de eigen bijdrage Wmo, de individuele bijzondere bijstand en de aanwezige algemene en/of maatwerkvoorzieningen.

Inzicht in het effect van lokaal minimabeleid

Om inzicht te krijgen wat daadwerkelijk de verschillen zijn tussen de gemeenten in het effect van het lokale minimabeleid op de financiële positie van zeven verschillende huishoudens, zijn extra berekeningen uitgevoerd. Hierin zijn alle regelingen hetzelfde gehouden als voor de berekeningen in de minima effectrapportages van de afzonderlijke gemeenten. Het enige verschil zit in de hoogte van de huur. Om het daadwerkelijke effect van het minimabeleid te kunnen vergelijken, is bij elk van de vier gemeenten dezelfde huur gehanteerd.

In hoofdstuk 2 beschrijven we voor elk van de zeven huishoudtypen hoe de financiële positie verschilt in de vier gemeenten als rekening wordt gehouden met alle lokale regelingen.

Gehanteerde draagkrachtnorm voor alleenstaande ouders

Voor de alleenstaande ouder gaan we ervan uit dat de draagkrachtnorm om in aanmerking te komen voor gemeentelijke regelingen 70% van de gehuwdennorm is. Dit is in drie van de vier onderzochte gemeenten ook inderdaad het geval. Alleen in de gemeente Etten-Leur is de draagkrachtnorm vastgesteld op 90% van de gehuwdennorm. Dit betekent dat alleenstaande ouders in die gemeente langer -bij een hoger inkomen- in aanmerking kunnen komen voor de gemeentelijke regelingen. In de individuele minima-effectrapportage van de gemeente Etten-Leur is dat als uitgangspunt gehanteerd.

Voor de vergelijkbaarheid van de vier gemeenten, wordt in deze vergelijking bij de alleenstaande ouder gerekend met het inkomen bij 110% en 120% van 70% van de gehuwdennorm.

Resultaten

Tabel 1 geeft een overzicht van de bestedingsruimte (saldo) die de onderzochte huishoudtypen hebben, nadat zij de uitgaven uit het basispakket hebben gedaan. Tabel 2 geeft hetzelfde overzicht, maar dan na invulling van zowel de uitgaven uit het basispakket als het restpakket.

Korte toelichting bij tabel 1 en 2

In het basispakket zitten alle uitgaven die als noodzakelijk kunnen worden beschouwd. In het restpakket zitten uitgaven voor de meer vrije bestedingen, voor sociale participatie (contributies en abonnementen, visite, vrijetijdsuitgaven), woon-werkverkeer, zakgeld en huisdier.

Bij de vergelijking van de gemeenten gaan we uit van het saldo waarbij we veronderstellen dat huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd in aanmerking komen voor de individuele inkomenstoelage.

Een negatief saldo op de maanbegroting is in **rood** weergegeven.

Indien een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte (de zogenoemde armoedeval) dan is dit bij het betreffende inkomensniveau aangegeven met een rood pijltje:

Er is een huur van 470 euro gehanteerd voor de 1- en 2-persoonshuishoudens en een huur van 500 euro voor de 3- en 4-persoonshuishoudens. Dit is het gemiddelde van de huren van de vier afzonderlijke gemeenten.

Algemeen

In geen van de huishoudens heeft men, als men in aanmerking komt voor de individuele inkomenstoelage, tekort om de noodzakelijke uitgaven uit het basispakket te betalen. Het verschilt per huishoudtype in welke gemeente een huishouden financieel gezien het beste af is als alleen de uitgaven uit het basispakket zijn bekostigd.

Dit ligt anders als ook rekening wordt gehouden met de uitgaven uit het restpakket, waaronder o.a. de uitgaven voor sociale participatie en woon-werkverkeer vallen. Bij alle vier de gemeenten ontstaan dan tekorten bij vier huishoudtypen: de alleenstaanden, de alleenstaande ouders met oudere kinderen en de paren met jonge en oudere kinderen. Deze vier huishoudtypen zijn in alle gemeenten (uitgezonderd de alleenstaande ouders met oudere kinderen in de gemeente Etten-Leur op 110% en 120%) niet in staat om alle uitgaven uit het restpakket te bekostigen. Zij zullen dus niet aan alle vormen van sociale participatie kunnen deelnemen.

Als rekening wordt gehouden met de uitgaven uit het restpakket, dan zijn alle huishoudens financieel het beste af/het minst slecht af in de gemeente Etten-Leur. Dit komt omdat de gemeente Etten-Leur ook voor volwassenen een tegemoetkoming in de kosten van sociale, culturele of sportieve activiteiten kent. De andere drie gemeenten hebben dat niet. Bovendien houdt de gemeente Etten-Leur in de hoogte van de tegemoetkoming rekening met het feit dat oudere kinderen duurder zijn dan jongere kinderen. De maximale jaarlijkse vergoeding is voor kinderen op de middelbare school hoger dan voor kinderen op de basisschool. Dit onderscheid maken de gemeente Moerdijk en Roosendaal niet. De gemeente Drimmelen doet dit impliciet wel, omdat zij jaarlijks bijdragen verstrekken via Stichting Leergeld. Hierbij wordt voor elke individuele situatie bepaald welk bedrag nodig is.

Tabel 2: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven, na invulling basispakket

a. Alleenstaande

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ 96	€ 99	€ 102	€ 100
110%	€ 123	€ 123	€ 129	€ 124
120%	€ 182	€ 190	€ 196	€ 176

b. Alleenstaande, 2 kinderen 3 & 5 jaar

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ 316	€ 343	€ 337	€ 294
110%	€ 354	€ 361	€ 266	€ 356
120%	€ 377	€ 391	€ 297	€ 369

c. Alleenstaande, 2 kinderen 14 & 16 jaar

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ 155	€ 179	€ 165	€ 183
110%	€ 179	€ 201	€ 187	€ 206
120%	€ 254	€ 283	€ 258	€ 271

d. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ 186	€ 197	€ 195	€ 149
110%	€ 191	€ 200	€ 197	€ 150
120%	€ 235	€ 250	€ 212	€ 185

e. Paar, 2 kinderen 14 & 16 jaar

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ 25	€ 51	€ 41	€ 55
110%	€ 30	€ 54	€ 42	€ 57
120%	€ 74	€ 104	€ 83	€ 92

f. Ouder paar zonder kinderen

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ 294	€ 295	€ 298	€ 297
110%	€ 306	€ 314	€ 314	€ 299
120%	€ 410	€ 418	€ 419	€ 403

g. Alleenstaande oudere met zorgvraag

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ 85	€ 215	€ 260	€ 236
110%	€ 101	€ 232	€ 280	€ 232
120%	€ 203	€ 335	€ 356	€ 283

Tabel 2: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven, na invulling basispakket en restpakket

a. Alleenstaande

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ -19	€ -7	€ -13	€ -21
110%	€ -61 ↓	€ -48 ↓	€ -52 ↓	€ -62 ↓
120%	€ -2	€ 18	€ 15	€ -10

b. Alleenstaande, 2 kinderen 3 & 5 jaar

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ 118	€ 164	€ 147	€ 101
110%	€ 90 ↓	€ 116 ↓	€ 10 ↓	€ 97 ↓
120%	€ 110	€ 146	€ 24	€ 110

c. Alleenstaande, 2 kinderen 14 & 16 jaar

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ -102	€ -52	€ -84	€ -58
110%	€ -146 ↓	€ -95 ↓	€ -127 ↓	€ -101 ↓
120%	€ -71	€ -13	€ -82	€ -36

d. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ -70	€ -25	€ -52	€ -102
110%	€ -133 ↓	€ -87 ↓	€ -116	€ -166 ↓
120%	€ -89	€ -37	€ -118	€ -131

e. Paar, 2 kinderen 14 & 16 jaar

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ -289	€ -223	€ -265	€ -243
110%	€ -353 ↓	€ -285 ↓	€ -329 ↓	€ -307 ↓
120%	€ -309	€ -235	€ -314	€ -272

f. Ouder paar zonder kinderen

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ 121	€ 146	€ 125	€ 119
110%	€ 87 ↓	€ 122 ↓	€ 99 ↓	€ 78 ↓
120%	€ 191	€ 226	€ 203	€ 182

g. Alleenstaande oudere met zorgvraag

	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
100%	€ -31	€ 109	€ 145	€ 115
110%	€ -61 ↓	€ 83 ↓	€ 121 ↓	€ 68 ↓
120%	€ 42	€ 186	€ 197	€ 119

Verschillen in financiële situatie per huishoudtype

Alleenstaande

Wanneer alleen naar de uitgaven in het basispakket wordt gekeken, dan zijn de verschillen tussen de vier gemeenten beperkt voor alleenstaanden. Op het sociaal minimum houdt men nagenoeg hetzelfde bedrag over na betaling van de noodzakelijke uitgaven. Op 120% van het minimum houdt men in de gemeente Moerdijk en de gemeente Etten-Leur circa 20 euro meer over dan in de gemeente Roosendaal en de gemeente Drimmelen. Deze verschillen ontstaan door verschillen in de lokale lasten en de maandelijkse kosten van de collectieve zorgverzekering.

Na invulling van het restpakket is een alleenstaande in de gemeente Etten-Leur financieel het gunstige af. Dit komt omdat deze gemeente ook voor volwassene een tegemoetkoming in de kosten van sociale participatie verstrekt.

Alleenstaande ouder met (jonge of oudere) kinderen

Een alleenstaande ouder met jonge of oudere kinderen houdt in de gemeente Etten-Leur het meeste over/komt het minste te kort. Dit geldt zowel na bekostiging van de uitgaven uit het basispakket en na betaling van de uitgaven uit het restpakket. Dit geldt op bijna alle inkomensniveaus. Alleen de alleenstaande ouder met oudere kinderen houdt bij een inkomen op bijstandsniveau en op 110% van het toepasselijk minimum houdt in de gemeente Roosendaal 5 euro meer over dan in de gemeente Etten-Leur nadat alleen de uitgaven uit het basispakket zijn betaald.

De gemeente Etten-Leur en Roosendaal kennen allebei een schoolkostenregeling voor middelbare scholieren. De jaarlijkse bijdrage is in de gemeente Roosendaal hoger dan in de gemeente Etten-Leur; 150 euro tegen 90 euro per jaar. Echter, de gemeente Etten-Leur kent in tegenstelling tot de gemeente Roosendaal, een tegemoetkoming voor kinderen die voor het eerst naar de middelbare school gaan. Deze tegemoetkoming is een bijdrage in de aankoop van bijvoorbeeld een computer/laptop, een tas en een fiets. Wij hebben deze éénmalige bijdrage van 225 euro verspreid over vijf jaar.

Een alleenstaande ouder met jonge kinderen met een inkomen op 100% en 110% van het toepasselijk minimum is in de gemeente Moerdijk na betaling van de noodzakelijke uitgaven uit het basispakket net zo goed af als in de gemeente Etten-Leur. Op 120% is men in die gemeente iets minder goed af. En ook na invulling van de uitgaven in het restpakket is het verschil tussen de gemeenten Moerdijk en Etten-Leur. Dit komt door de ruimhartige sociale participatieregeling in de gemeente Etten-Leur.

Paar met jonge kinderen

Voordat de uitgaven uit het restpakket zijn betaald, komen paren met jonge kinderen in de gemeente Moerdijk en de gemeente Etten-Leur het gunstige uit. In de gemeente Roosendaal houdt dit huishouden het minste over. Dit verschil is 50 tot 65 euro met de eerdere twee genoemde gemeenten.

Het verschil zit in het feit dat de kosten voor de peuterspeelzaal in de gemeente Roosendaal relatief hoog zijn zonder dat hier een vergoeding voor wordt verstrekt door de gemeente.

Na invulling van het volledige restpakket komen huishoudens in de gemeente Moerdijk en de gemeente Etten-Leur financieel het minste tekort. Het tekort is in de gemeente Etten-Leur het kleinste; een tekort van 37 euro. Dit komt door de ruimhartige sociale participatieregeling.

Paar met oudere kinderen

Een paar met oudere kinderen is in de gemeente Drimmelen het minst goed af van alle vier de gemeenten nadat alle uit het basispakket zijn bekostigd. Dit komt omdat die gemeente geen specifieke regeling heeft voor kinderen die naar de middelbare school gaan en/of een schoolkostenregeling waarbij middelbare scholieren een hoger bedrag toegekend krijgen dan basisschoolkinderen. Na invulling van het basispakket en restpakket is het maandelijkse tekort met respectievelijk 235 euro en 272 euro het kleinste in de gemeente Etten-Leur en Roosendaal.

Ouder paar (AOW-gerechtigd)

Ouderen met alleen een AOW-uitkering houden na betaling van alle noodzakelijke uitgaven hetzelfde over om de uitgaven voor sociale participatie te kunnen bekostigen. Ook op 120% zijn de verschillen beperkt; in de gemeente Moerdijk houdt men maandelijks 16 euro meer over dan in de gemeente Roosendaal: 419 euro tegen 403 euro. Deze verschillen ontstaan door verschillen in de hoogte van de lokale lasten. Na invulling van het restpakket is het oudere paar in de gemeente Etten-Leur financieel het beste af. Dit komt omdat ook AOW-gerechtigden met een laag inkomen in die gemeente in aanmerking komen voor een tegemoetkoming voor sociale en culturele activiteiten.

Alleenstaande oudere met zorgvraag

Een alleenstaande AOW-gerechtigde is financieel het minste af in de gemeente Drimmelen. Daar komt men op 100% en 110% van het minimum zelfs tekort om alle uitgaven uit het restpakket te bekostigen. In de andere drie gemeenten houdt de alleenstaande oudere, ondanks de hogere zorgkosten, geld over nadat alle uitgaven uit het basispakket en restpakket zijn betaald. Dit verschil tussen de gemeente Drimmelen en de andere drie gemeenten komt doordat iemand met een zorgvraag veel extra kosten heeft die in de gemeente Drimmelen veelal niet via de individuele bijzondere bijstand worden vergoed.

Verschillen in armoedevallen

Bij nagenoeg alle huishoudens in alle vier de gemeenten is een armoedeval zichtbaar als het netto inkomen stijgt van 100% naar 110% van het minimum. Op 110% heeft men minder te besteden dan op 100%. Deze armoedeval is alleen niet zichtbaar bij een

alleenstaande ouder met jonge of oudere kinderen in de gemeente Etten-Leur. Dit is het gevolg van het feit dat de gehanteerde draagkrachtnorm om in aanmerking te komen voor gemeentelijke regelingen voor alleenstaande ouders in deze gemeente ruimer is.

Zoals ook aangegeven in de afzonderlijke minima effectrapportages heeft het ontstaan van de armoedevallen bij dit inkomen verschillende oorzaken:

- Men heeft niet langer volledig recht op kwijtschelding van de lokale lasten (gemeentelijke heffingen en waterschapsbelastingen).
- De paren (onder en boven de AOW-gerechtigde leeftijd) hebben te maken met een afbouw van de zorgtoeslag, en de paren met kinderen onder de AOW-gerechtigde leeftijd ook met afbouw van huurtoeslag en kindgebonden budget.
- Bij de twee huishoudtypen boven de AOW-gerechtigde gaan we op 100% uit van een volledige AOW-uitkering, omdat voor de meeste AOW-gerechtigden dit het minimale inkomen is. Vervolgens wordt op 110% gerekend met de bijstandsnorm voor AOW-gerechtigden in plaats van met de -hogere- AOW-uitkering. De bijstandsnorm bepaalt namelijk of er recht is op gemeentelijke vergoedingen.
De toename van het netto inkomen tussen deze twee inkomensniveaus is daardoor kleiner dan 10%. De uitgaven stijgen sterker dan de netto inkomsten.
- Voor alle huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd, met een inkomen hoger dan bijstand, gaan we ervan uit dat er sprake is van een (laagbetaalde) baan. Hierdoor zullen er ook werkgerelateerde kosten zijn, zoals de kosten van woon-werkverkeer (in de begrotingen opgenomen onder de post 'overig restpakket').

Deze reden is niet van toepassing op AOW-gerechtigden, omdat zij niet meer werken. Echter, wanneer huishoudens meer bestedingsruimte hebben, gaan ze vaak ook meer uitgeven. Voor ouderen is vervoer een belangrijke post waaraan vaak meer uitgegeven wordt dan minimaal noodzakelijk. Vanwege de vergelijkbaarheid met huishoudens jonger dan de AOW-leeftijd, rekenen we daarom ook voor ouderen met extra uitgaven aan vervoer bij een inkomen boven het minimum. Deze extra reiskosten liggen wel lager dan bij huishoudens jonger dan de AOW-leeftijd.

- In alle vier de gemeenten geldt dat de huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd tot een inkomen van 100% van de toepasselijke bijstandsnorm in aanmerking kunnen komen voor de individuele inkomenstoeslag. Bij een inkomen op 110% van het minimum heeft men hier in de vier gemeenten geen recht meer op.

In geen van de vier gemeenten is er bij een inkomen op 120% van het minimum een armoedeval zichtbaar bij één van de zeven huishoudens.

Situatie zonder lokaal minimabeleid

Om het effect van het lokale minimabeleid in kaart te brengen, hebben we ook gekeken naar de financiële situatie van de zeven huishoudens, wanneer geen rekening wordt gehouden met alle lokale regelingen.

Uitgangspunten

De schoolkostenregelingen, de collectieve zorgverzekering, sociale participatieregelingen, de individuele bijzondere bijstand en de individuele inkomenstoelage zijn hier niet in meegenomen. Wel is ervan uitgegaan dat een huishouden kwijtschelding kan krijgen voor de lokale lasten bij een inkomen gelijk aan 100% van het sociale minimum. We veronderstellen alleen niet dat er rekening wordt gehouden met de kosten van kinderopvang bij de kwijtschelding; dit is een keuze van de gemeente zelf.

Bij de alleenstaande ouder met zorgvraag gaan we ervan uit dat de oudere de zorgkosten (maaltijdvoorziening, persoonsalarmering, extra waskosten en vervoerskosten) en de eigen bijdrage Wmo zelf moet betalen. Voor de bedragen van de zorgkosten zijn we uitgegaan van een gemiddeld tarief van de vier onderzochte gemeenten.

Bij de lokale lasten zijn we uitgegaan van het gemiddelde van de vier onderzochte gemeenten.

Voor de peuterspeelzaal zijn we ervan uitgegaan dat er geen gemeentelijke bijdrage is voor de peuterspeelzaalkosten. Op 100%, 110% en 120% van het toepasselijk minimum moet men de kosten hiervan zelf betalen. We gaan ervan uit dat de peuterspeelzaalkosten gelijk zijn aan 5 uur kinderopvang per week.

Voor de zorgverzekering zijn de gemiddelde bedragen voor heel Nederland gehanteerd.

Resultaten

Tabel 3 geeft de financiële situatie weer nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn betaald. En na betaling van de uitgaven uit het basis- en restpakket.

Het paar met oudere kinderen komt met een bijstandsuitkering 68 euro per maand tekort om alle noodzakelijke uitgaven uit het basispakket te betalen.

De volgende huishoudens komen op alle drie de inkomensniveaus tekort om alle uitgaven uit het restpakket te kunnen bekostigen:

- Alleenstaande
- Alleenstaande ouder met oudere kinderen
- Paar met jonge kinderen
- Paar met oudere kinderen

De alleenstaande oudere met zorgvraag komt bij een inkomen op 100% en 110% tekort op alle uitgaven uit het restpakket te bekostigen.

Alleen de alleenstaande ouder met jonge kinderen en het oudere AOW-gerechtigde paar hebben op geen van de inkomensniveaus met een tekort te maken. Zij kunnen alle uitgaven uit het restpakket betalen.

Tabel 3: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven, zonder rekening te houden met het lokaal minimabeleid

a. Alleenstaande

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	45	€ -74
110%	€	114	€ -71
120%	€	163	€ -22

d. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	90	€ -177
110%	€	173	€ -160
120%	€	180	€ -153

b. Alleenstaande, 2 kinderen 3 & 5 jaar

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	263	€ 53
110%	€	307	€ 32 ↓
120%	€	347	€ 72

e. Paar, 2 kinderen 14 & 16 jaar

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	-61	€ -395
110%	€	22	€ -377
120%	€	29	€ -370

c. Alleenstaande, 2 kinderen 14 & 16 jaar

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	95	€ -182
110%	€	170	€ -172
120%	€	231	€ -111

f. Ouder paar zonder kinderen

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	267	€ 91
110%	€	288	€ 69 ↓
120%	€	365	€ 146

g. Alleenstaande oudere met zorgvraag

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	100	€ -19
110%	€	128	€ -34 ↓
120%	€	212	€ 50

Situatie zonder kwijtschelding lokale lasten

Tabel 4 laat de situatie zien als er **geen** rekening is gehouden met:

- de gemeentelijke regelingen
- de kwijtschelding van de lokale lasten door een gemeente en waterschap.

Alle mogelijke vormen van lokale ondersteuning zijn dus buiten beschouwing gelaten. Alleen het effect van landelijke regelingen wordt hierdoor zichtbaar.

Tabel 4: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven, zonder rekening te houden met alle lokale regelingen (minimabeleid en kwijtschelding van lokale lasten)

a. Alleenstaande

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	-1	€ -120
110%	€	96	€ -89
120%	€	163	€ -22

b. Alleenstaande, 2 kinderen 3 & 5 jaar

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	205	€ -5
110%	€	271	€ -5
120%	€	347	€ 72

c. Alleenstaande, 2 kinderen 14 & 16 jaar

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	37	€ -240
110%	€	134	€ -209
120%	€	231	€ -111

d. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	32	€ -235
110%	€	130	€ -203
120%	€	180	€ -153

e. Paar, 2 kinderen 14 & 16 jaar

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	-119	€ -453
110%	€	-21	€ -420
120%	€	29	€ -370

f. Ouder paar zonder kinderen

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	208	€ 33
110%	€	261	€ 42
120%	€	365	€ 146

g. Alleenstaande oudere met zorgvraag

		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	54	€ -65
110%	€	112	€ -50
120%	€	212	€ 50

Het effect van de lokale lasten

In tabel 4 zijn we, net als in tabel 3, uitgegaan van de gemiddelde lokale lasten van de vier gemeenten. In tabel 5 staan de gemiddelde lokale lasten en de lokale lasten van de vier onderzochte gemeenten afzonderlijk, naast elkaar.

In alle vier de gemeenten kan men, afhankelijk van de inkomens- en vermogenssituatie, in aanmerking komen voor het rioolrecht, de waterzuiveringsheffing en de ingezetenenheffing kwijschelding. Ook is in alle gemeenten kwijschelding mogelijk voor het reinigingsrecht/de afvalstoffenheffing. In de gemeente Etten-Leur is dit alleen mogelijk over het vastrecht. Dit is 180 euro per jaar, zowel voor één- als meerpersoonshuishoudens. Het resterende bedrag dient men volledig zelf te betalen. Alleen in de gemeente Drimmelen is kwijschelding mogelijk voor de hondenbelasting; de gemeente Moerdijk heft geen hondenbelasting.

De waterschapsbelastingen zijn in alle vier de gemeenten hetzelfde. Voor éénpersoonshuishoudens liggen de afvalstoffenheffingen en het rioolrecht in de gemeente Etten-Leur en Moerdijk onder het gemiddelde van de vier gemeenten en in de gemeente Drimmelen en Roosendaal boven het gemiddelde. Voor meerpersoonshuishoudens liggen de gemeentelijke heffingen in de gemeente Drimmelen en Etten-Leur onder het gemiddelde en in Moerdijk en Roosendaal boven het gemiddelde.

In de gemeenten waar relatief hoge lokale lasten zijn, is het financiële 'voordeel' van volledige kwijschelding bij een inkomen op 100% van het toepasselijk minimum ook groter.

Tabel 5: Overzicht lokale lasten landelijk en de vier onderzochte gemeenten (bedragen in euro's per jaar)

			Gemiddelde van de 4 gemeenten	Drimmelen	Etten-Leur	Moerdijk	Roosendaal
Reinigingsrecht/afvalstoffenheffing	Eenpersoonshuishouden	€	218 €	230 €	194 €	194 €	255
	Meerpersoonshuishouden	€	244 €	230 €	207 €	258 €	283
Rioolrecht	Eenpersoonshuishouden	€	230 €	236 €	204 €	175 €	305
	Meerpersoonshuishouden	€	244 €	236 €	204 €	233 €	305
Waterzuiveringsheffing	Eenpersoonshuishouden	€	53 €	53 €	53 €	53 €	53
	Meerpersoonshuishouden	€	158 €	158 €	158 €	158 €	158
Ingezetenenheffing	Per woning per jaar	€	52 €	52 €	52 €	52 €	52
Hondenbelasting	Eerste hond per jaar	€	37 €	34 €	53 €	0 €	61

